

România. Elemente pentru dezvoltarea sa durabilă

Mirela Roxana Chiriță

Economist

Banca Comercială Română

Emilian M. Dobrescu

Profesor universitar doctor

Universitatea „Spiru Haret” București

***Abstract.** Our country has political stability, very good relations with all neighbour countries, a legislative system made upon European standards which requires greater stability and rigour.*

Stimulating regional activities, promoting inter-regional cooperation are placed in the larger context of process of Romania's integration into EU and to prepare the institutional structures and necessary capacities in order to implement the structural politics of EU after integration.

Key words: integration; development; market economy; policy; investment, reform.

România este situată la intersecția coridoarelor economice euro-asiatice, care fac legătura între nordul și sudul, estul și vestul celor două entități continentale; are o poziție ideală pentru circulația mărfurilor între Marea Caspică, Marea Neagră și Europa vestică. Țara noastră posedă stabilitate politică, bune și foarte bune relații cu toate țările vecine, un sistem legislativ „croit” după standarde europene care necesită, însă, o mai mare stabilitate și rigoare. Cei 21,6 milioane de consumatori, cât reprezintă populația României, constituie o piață potențială de mărime medie pentru orice producător de bunuri economice. Populația, în marea sa majoritate, are un nivel deosebit de educație și cele mai multe persoane vorbesc, de regulă, o limbă străină de circulație internațională.

Infrastructura industrială și de transport este dezvoltată și au fost declarate numeroase zone economice libere, în special în marile orașe sau pe cursul Dunării. România este traversată de trei coridoare europene de transport: coridorul 4 auto și feroviar (Berlin-Praga-Budapesta-Arad-București-Istanbul/Salonic); coridorul 7 fluvial (Marea Neagră-Dunăre-Main-Rhin-Marea Nordului) și coridorul 9 auto și feroviar (Helsinki-Moscova/Kiev-Odessa-Constanța/București-Alexandropolis). Pot fi luate în considerare și

facilitățile oferite de cel mai mare port la Marea Neagră – Constanța, cu perspectiva de a deveni al doilea port al Europei, după Rotterdam, de care este legat prin culoarul fluvial european 7. România posedă rețele de telecomunicații mobile prin sistemele GSM și NMT.

Analiza rezultatelor reformei întreprinse după 1990 relevă un dublu eșec. Pe de o parte, la nivel macroeconomic nu au fost create condițiile necesare creșterii eficacității și eficienței alocării resurselor. Drept urmare, două treimi din firmele românești au înregistrat în ultimii ani pierderi, și nu profituri. Pe de altă parte, efectele politicilor fiscale și monetare inițiate de autorități s-au dovedit a fi negative. Recesiunea și inflația reprezintă problemele-cheie cu care s-a confruntat în ultimii 13 ani economia României.

Politicele economice aplicate

Economia moștenită de la regimul totalitarist era caracterizată, la sfârșitul anului 1989, de existența proprietății socialiste (de stat sau cooperatistă), centralizarea excesivă, planificarea rigidă și eficiența economică scăzută. Industrializarea forțată, excesivă, bazată pe utilaje și procese tehnologice cu un consum

mare de energie, reducerea drastică a importurilor și promovarea forțată a exporturilor, fără a avea în atenție criteriile de eficiență, pentru a plăti cât mai repede datoria externă acumulată (între 1975 și 1989, România a plătit peste 21 miliarde de dolari SUA), toate acestea au dus la adâncirea crizei în toate ramurile economiei, ceea ce a avut drept consecință directă scăderea calității vieții populației.

Etapele parcurse în cei 15 ani de tranziție, de la planul centralizat la economia de piață au cuprins: liberalizarea prețurilor, dezvoltarea sectorului privat în paralel cu restructurarea și privatizarea întreprinderilor de stat. Politica „întâi privatizare, apoi restructurare” s-a dovedit nepotrivită, puțini investitori preferând întreprinderi falimentare, grevate în datorii. S-a încercat cu bune rezultate redresarea cererii interne, concomitent cu consolidarea stabilității macroeconomice, controlul inflației și al deficitului bugetar, prin aplicarea unor politici fiscale și monetare restrictive. „Macrostabilizarea” a fost principiul defectuos, aplicat timp de aproape un deceniu, prin care s-a încercat să se influențeze politica economică generală.

Din păcate, guvernele care au condus România în deceniul 1990-1999 nu au avut în centrul atenției refacerea economică a țării, prin impulsul dat de evoluțiile pozitive din agricultură și industrie, ci au încercat să dirijeze evoluția economică prin măsuri monetare și fiscale, fără a stăpâni baza reală a transformărilor produse. Politicile economice ar fi trebuit să cuprindă, așa cum se obișnuiește în toate statele membre UE sau în statele centrale și est-europene, o suită de măsuri pentru revigorarea industriei și agriculturii autohtone. Fundamentul pe care ar fi trebuit să se sprijine aceste politici, adică economia țării, a fost intenționat pierdut din vedere. Pentru prima oară în istoria statului modern român, în perioada citată, nu au fost administrate politici de creare a avuției naționale, ci politici de vindere, de împărțire, de partajare a acesteia prin politici „macroeconomice”, care au urmărit orice alte scopuri decât stimularea economiei propriu-zise. Rezultatele obținute au fost pe măsura politicilor „macroeconomice” aplicate. Când politicienii români vor înțelege rolul primordial al respectării proprietății private și al economiei în mecanismul existențial individual, de grup și național, atunci vom rezolva problemele tranziției și vom începe cu adevărat dezvoltarea durabilă a societății românești.

„Setul minimal de priorități” urmărite în 10 din cei 15 ani ai tranziției către economia de piață nu a avut nicio legătură cu politicile bazate pe stimularea economiei reale. A avut în schimb o strânsă legătură cu „macrostabilizarea” economică, bazată pe mecanisme financiar-bancare, care au gătit economia reală și înclinația spre investiții a întreprinzătorilor. În felul acesta, mai mulți ani la rând, în pofida tuturor promisiunilor făcute și a angajamentelor

luate, indicatorii economici au înregistrat căderi semnificative, care situează România în rândul ultimelor state europene, din punctul de vedere al evoluțiilor economice, mai ales din industrie și agricultură, sectoarele forte ale economiei oricărei țări.

În mai multe rapoarte internaționale și europene asupra situației din România date publicității în ultimii ani se arată că, deși standardul de viață al românilor continuă să rămână scăzut, s-au făcut progrese în implementarea reformelor structurale. Între altele se menționează însă că, în ciuda unor privatizări importante, ritmul de privatizare a fost lent, iar nivelul investițiilor străine pe cap de locuitor este foarte mic; „macrostabilizarea” și creșterea economică din ultimii 5 ani vor induce pe termen mediu scăderea inflației, reducerea corupției și reforma în sectorul de stat, precum și o mai bună colectare a impozitelor.

Evoluția cadrului legislativ privind investițiile străine

- Legea nr. 35 din 1991 privind regimul investițiilor străine;
- Legea nr. 57 din 10 iunie 1993 privind modificarea și completarea Legii nr. 35 din 1991;
- Legea nr. 7 din 22 iulie 1997 privind acordarea de facilități suplimentare față de Legea nr. 35 din 1991, pentru atragerea unor investitori străini în industrie;
- Ordonanța Guvernului nr. 70 din 31 august 1994 privind impozitul pe profit;
- Ordonanța de Urgență a Guvernului României nr. 31 din 16 iulie 1997 privind regimul investițiilor străine în România, care anulează prevederile Legii nr. 35 din 1991 și ale Legii nr. 71 din 1994;
- Ordonanța de Urgență a Guvernului României nr. 92 din 30 decembrie 1997 privind stimularea investițiilor directe;
- Ordonanța de Urgență a Guvernului României nr. 67 din 19 mai 1999 privind unele măsuri pentru dezvoltarea activității economice;
- *Legea nr. 332 din 29 iunie 2001 privind promovarea investițiilor directe cu impact semnificativ în economie*, adoptată prin asumarea răspunderii guvernamentale. Datorită simplității de formulare a prevederilor acestei legi și pentru a evita interpretările birocratice în exces, Legea investițiilor directe nu are norme metodologice de aplicare.

Potrivit art.113 din Constituție, guvernul își poate angaja răspunderea în fața parlamentului asupra unui program, a unei declarații de politică generală sau a unui proiect de lege. Guvernul este demis dacă o moțiune de cenzură, depusă în termen de 3 zile de la prezentarea programului, a declarației de politică generală sau a proiectului de lege, a fost votată. Dacă guvernul nu a fost demis, proiectul de lege prezentat se consideră adoptat, iar programul sau

declarația de politică generală devine obligatorie pentru guvern.

Prin Legea privind promovarea investițiilor directe se urmărește stimularea investitorilor români și atragerea celor străini. În conformitate cu prevederile internaționale, legea prevede asigurarea tratamentului național pentru investitori, respectiv asigurarea unei depline egalități între investitorii români și cei străini. Investițiile străine sunt stimulate prin acordarea mai multor tipuri de facilități, în funcție de domeniul de activitate în care se face investiția, mărimea acesteia, numărul de locuri de muncă înființate. Sunt scutite de la plata taxelor vamale și a TVA materiile prime, materialele consumabile, piesele de schimb și componentele importate, necesare și folosite efectiv în producția proprie, pe o perioadă de 2 ani, calculată de la data punerii în funcțiune a obiectivului. În cazul achiziționării acestor bunuri din România, ele sunt scutite de la plata TVA.

Investițiile realizate în România sunt scutite de la plata impozitului pe profit astfel:

- cele efectuate în agricultură și industria alimentară, infrastructura de transport, tehnologia informației și comunicațiilor, cercetare, sănătate, învățământ și turism, pe o perioadă de 4 ani de la data punerii în funcțiune a obiectivului;
- cele efectuate în domeniul industriei, cu excepția domeniilor industriale enunțate mai sus, pe o perioadă de 3 ani de la data punerii în funcțiune a obiectivului;
- cele efectuate în comerț și orice alte servicii, cu excepția sectorului bancar și de asigurări, pe o perioadă de 2 ani.

După expirarea acestor perioade de timp, investitorii beneficiază anual de reducerea impozitului pe profit în următoarele condiții:

- cu 50% impozitul aferent profitului reinvestit, pentru achiziționarea de mașini, utilaje și echipamente noi;
- reducerea cu 25% a impozitului pe profit, dacă se utilizează peste 15% din cheltuieli pentru activitatea de cercetare științifică și de dezvoltare a tehnologiei noi în România și pentru procesul de formare profesională, precum și dacă se creează cel puțin 30 de noi locuri de muncă prin dezvoltarea investiției existente sau printr-o nouă investiție.

Investițiile directe, a căror valoare depășește 1 milion de dolari SUA sau echivalentul în lei sau alte valute convertibile la data prezentării proiectului de investiție, realizate în termen de maximum 30 de luni de la data eliberării certificatului de investiție, beneficiază de o serie de facilități. Astfel, utilajele tehnologice, instalațiile, echipamentele, aparatele de măsură și control, produsele de software, achiziționate din import, exclusiv noi, necesare

investiției, vor fi exceptate de la plata taxelor vamale. Bunurile achiziționate din import sau din România, exclusiv noi, necesare realizării investiției și care urmează a fi stabilite în perioada următoare, beneficiază pe perioada de realizare a investiției, până la punerea în funcțiune a acesteia, de amânarea plății TVA potrivit reglementărilor în vigoare, respectiv până la data de 25 a lunii următoare datei de punere în funcțiune a investiției. Aceste investiții sunt scutite de impozitul pe profit pe o perioadă de 5 ani și beneficiază, de asemenea, de deducerea unei cote de 20% din valoare, calculată în luna în care se realizează investiția, numai din punct de vedere fiscal, prin înscrierea acesteia la sumele deductibile prevăzute în declarația de impunere.

Investițiile realizate în condițiile acestei legi beneficiază de utilizarea amortizării accelerate, definite conform Legii nr.15 din 1994, iar investițiile noi, a căror valoare depășește 10 milioane de dolari SUA, alte valute convertibile sau echivalentul în lei, conform proiectului de investiție și planului de afaceri vor fi prezentate Departamentului pentru Relațiile cu Investitorii Străini, din cadrul guvernului, în vederea obținerii de facilități suplimentare ce pot fi negociate și supuse de guvern spre aprobare parlamentului sub formă de lege.

În cazul în care se constată că prevederile legii nu au fost respectate și investitorul a furnizat anumite informații neconforme cu realitatea, se inițiază procedurile de retragere a facilităților acordate și se sesizează organele fiscale pentru a fi stabilit cuantumul sumelor ce urmează a fi plătite, reprezentând contravaloarea facilităților de care a beneficiat investitorul, precum și penalitățile aferente întârzierii plății taxelor și impozitelor care ar fi trebuit achitate în absența acestor facilități.

În condițiile în care investițiile se lichidează voluntar într-o perioadă de timp mai mică decât dublul celei pentru care investitorul beneficiază de facilități, acesta va fi obligat să plătească impozitele stabilite pe întreaga durată de funcționare a investiției, precum și penalitățile aferente întârzierii plății taxelor și impozitelor care ar fi trebuit achitate în absența acestor facilități. Penalitățile vor fi calculate pentru perioada scursă între momentul în care taxele și impozitele ar fi trebuit plătite și momentul constatării nerespectării prevederilor acestei legi.

Investițiile realizate în România nu pot fi expropriate, cu excepția cazurilor de interes public și cu plata unei despăgubiri prealabile. Investitorii străini au dreptul de a transfera integral în străinătate profiturile anuale ce li se cuvin, în condițiile regimului valutar din România, după plata impozitelor, taxelor și a altor obligații. De asemenea, investitorii străini mai pot transfera în străinătate, în valuta investiției, sumele obținute în urma vânzării acțiunilor, părților sociale sau a obligațiunilor, precum și pe cele rezultate din lichidarea investițiilor, în condițiile regimului valutar din România.

Cauze ale numărului mic de investitori străini

- legislația greoaie, aflată într-o permanentă schimbare (într-un singur an, în intervalul 1997-1998, au fost emise trei ordonanțe guvernamentale privind investițiile străine);
- lipsa unor facilități majore acordate investitorilor străini;
- lipsa de transparență la organizarea licitațiilor publice;
- corupția existentă în administrația publică.

Reconstrucția regională

Dezvoltarea regională reprezintă un concept nou ce urmărește impulsivitatea și diversificarea activităților economice, stimularea investițiilor în sectorul privat, contribuția la reducerea șomajului, îmbunătățirea calității vieții. Pentru a putea fi aplicată politica de dezvoltare regională s-au înființat opt regiuni de dezvoltare, care cuprind tot teritoriul României. Fiecare regiune de dezvoltare cuprinde mai multe județe. Regiunile de dezvoltare nu sunt unități administrativ-teritoriale, nu au personalitate juridică, fiind rezultatul unui acord liber între consiliile județene și cele locale.

Politica de dezvoltare regională reprezintă un ansamblu de măsuri planificate și promovate de autoritățile administrației publice locale și centrale, în parteneriat cu diverși actori (privati, publici, voluntari), în scopul asigurării unei creșteri economice dinamice și durabile, prin valorificarea eficientă a potențialului regional și local, în scopul îmbunătățirii condițiilor de viață. Principalele domenii care pot fi vizate de politicile regionale sunt: dezvoltarea întreprinderilor, piața forței de muncă, atragerea investițiilor, transferul de tehnologie, dezvoltarea sectorului IMM, îmbunătățirea infrastructurii, calitatea mediului înconjurător, dezvoltarea rurală, sănătatea, educația, învățământul, cultura.

Dezvoltarea rurală ocupă un loc distinct în cadrul politicilor regionale și se referă la următoarele aspecte: înlăturarea/diminuarea sărăciei în zonele rurale; echilibrarea oportunităților economice și a condițiilor sociale dintre mediul urban și cel rural; stimularea inițiativelor locale; păstrarea patrimoniului spiritual și cultural.

Cadrul de implementare și de evaluare a politicii de dezvoltare regională îl reprezintă regiunea de dezvoltare, constituită ca o asocieră benevolă de județe vecine. Obiectivele de bază ale politicii de dezvoltare regională sunt următoarele:

- diminuarea dezechilibrelor regionale existente, cu accent pe stimularea dezvoltării echilibrate și pe revitalizarea zonelor defavorizate (cu dezvoltare întârziată); preîntâmpinarea producerii de noi dezechilibre;
- îndeplinirea criteriilor de integrare în structurile Uniunii Europene și de acces la instrumentele financiare

de asistență pentru țările membre (fonduri structurale și de coeziune);

- corelarea cu politicile sectoriale guvernamentale de dezvoltare; stimularea cooperării interregionale, interne și internaționale, care contribuie la dezvoltarea economică și care este în conformitate cu prevederile legale și cu acordurile internaționale încheiate de România.

Principiile care stau la baza elaborării și aplicării politicilor de dezvoltare regională sunt:

- descentralizarea procesului de luare a deciziilor, de la nivelul central/guvernamental spre cel al comunităților regionale;
- parteneriatul între toți actorii implicați în domeniul dezvoltării regionale;
- planificarea – proces de utilizare a resurselor (prin programe și proiecte) în vederea atingerii unor obiective stabilite;
- cofinanțarea – contribuția financiară a diverșilor actori implicați în realizarea programelor și proiectelor de dezvoltare regională.

România a cunoscut disparități regionale de-a lungul întregii ei evoluții statale. În timp ce activitatea industrială era concentrată în anumite regiuni ale țării, preponderent acolo unde se aflau și resursele minerale și energetice accesibile, alte regiuni se caracterizau prin dominanța activităților agricole și de servicii. După cel de-al doilea război mondial, conducerea comunistă a urmărit în procesul de implementare a politicii de industrializare a țării o serie de principii majore, privind amplasarea noilor obiective industriale, precum: situarea acestora în apropierea surselor de materii prime sau a principalelor aglomerații urbane; utilizarea la maximum a resurselor de muncă disponibile, mai ales în zonele subdezvoltate; valorificarea prin industrializare și prelucrare a materiilor prime locale; sprijinirea creșterii și dezvoltării de noi platforme industriale în arii urbane. Astfel, în județele cele mai sărace ale țării, precum Bistrița-Năsăud, Buzău, Ialomița, Mehedinți, Olt, Sălaj, Vaslui, au fost dezvoltate ramuri ale industriei grele și ușoare: construcții de mașini, chimie, metalurgie, textile și confecții-textile etc. Între 1970 și 1989, ritmul de creștere a producției industriale din aceste noi ramuri a fost impresionant. În anul 1975, conducerea politică a țării a definit, în termeni foarte preciși, obiectivele politicii de dezvoltare teritorială în cadrul procesului de industrializare. Acestea se exprimau prin stabilirea pragului minim de 10 miliarde de lei producție industrială anuală, ca obiectiv și sarcină la nivelul fiecărui județ. În 1980, acest prag a fost modificat, fiind corelat cu mărimea fiecărui județ. Urmarea procesului de industrializare a fost crearea unei baze de producție industrială în fiecare județ. Motivația și obiectivul acestei dezvoltări au fost de a utiliza integral potențialul resurselor de muncă și de a diminua disparitățile interjudețene. Acest mod de redistribuire a resurselor naționale globale a condus

în cele din urmă la o încetinire a ritmului de dezvoltare economică pe ansamblul țării.

După introducerea sistemului economiei de piață, resursele tind să se orienteze către acele regiuni unde maximizarea utilizării lor este posibilă. Ca urmare, regiunile cele mai sărace, care au cunoscut o dezvoltare industrială artificială, suportă în prezent un impact sever al procesului de tranziție și al ajustării structurale în vederea trecerii la sistemul economiei de piață. O hartă ad-hoc a disparităților regionale din România a permis localizarea spațială a sărăciei și subdezvoltării în două arii principale ale țării: nord-estul, care include practic, în totalitate, regiunea istorică a Moldovei, și sudul, respectiv cea mai extinsă zonă agricolă a țării – Câmpia Română. Spre deosebire de aceste două arii, vestul și centrul țării se conturează drept zonele mai bogate și mai puternic dezvoltate, din punct de vedere al veniturilor din gospodăriile populației, precum și al echipării și dotării tehnico-sociale și a potențialului economic. Analizele economice relevă o serie de aspecte de detaliu, simptomatice pentru tipologia problemelor specifice diferitelor arii:

1. Județele cu cel mai scăzut nivel de trai sunt localizate în cele două principale zone ale sărăciei: prima, cu o situație deosebit de critică, este situată în estul Moldovei și cuprinde județele Vaslui și Botoșani, iar a doua în zona de câmpie din sudul țării și cuprinde județele Teleorman, Giurgiu, Călărași și Ialomița. Despre județele Botoșani și Vaslui se poate spune că se caracterizează printr-o stare generalizată de sărăcie, având resurse materiale foarte reduse și niveluri înalte ale mortalității infantile, ale migrației și șomajului. Județele din sudul țării și, mai ales, Călărași, Giurgiu și Teleorman sunt exemple tipice de sărăcie culturală, după cum susțin sociologii, caracterizate printr-un nivel educațional scăzut și printr-o rată înaltă a mortalității infantile datorată precarității condițiilor sanitare.

2. Subdezvoltarea infrastructurii și sărăcia din gospodăriile populației sunt puse în evidență de unele cazuri tipice, precum cel al județului Gorj, caracterizat prin nivelul scăzut de dezvoltare a infrastructurii (tehnice și sociale). Urmează situația din județele Hunedoara și Constanța, unde nivelul scăzut al calității vieții din gospodăriile populației contrastează cu nivelul ridicat al activităților economice, exprimat ca atare de indicatorii specifici.

Studiul disparităților regionale și al evoluției acestora trebuie să fie însoțit și de analize privind schimbările petrecute în structura ocupațională a populației și în sectorul antreprenorial. Aceste analize adaugă noi aspecte și semnificații în vederea unei mai bune înțelegeri a disparităților regionale. Principala corelație între fenomenele de natură economică și aspectele vieții sociale, la nivel regional, o reprezintă declinul numărului locurilor de muncă din industrie. Scăderea numărului de salariați

din industrie a fost de peste 50% din totalul scăderilor înregistrate pe ansamblul economiei.

Peste 45% din numărul total al firmelor înregistrate în România se concentrează în cele mai dezvoltate 8 județe, cu un total de 30% din populația țării. Valori mai ridicate ale șomajului se înregistrează în județele cu un nivel mai scăzut de dezvoltare și cu o rată ridicată a declinului numărului de salariați din industrie (Bistrița-Năsăud, Botoșani, Tulcea, Vaslui etc). Sub aspectul distribuției spațiale poate fi observată, de asemenea, o grupare a disparităților globale, cu diferențe majore între estul și sudul țării și zonele centrale și de vest. Cele mai multe dintre județele slab și foarte slab dezvoltate se află în Moldova și Muntenia, în timp ce majoritatea celor cu nivel ridicat și foarte ridicat de dezvoltare se află în Transilvania și Banat. Regiunile istorice ale Olteniei și Maramureșului se caracterizează printr-un nivel mediu de dezvoltare. Una dintre ariile cele mai puțin dezvoltate se află în jurul Capitalei, excepție făcând doar zona puternic industrializată și urbanizată a județului Prahova.

Disparitățile regionale ating valori remarcabile pentru anumiți indicatori, evidențiind decalajele din domeniile economic, social, al echipării tehnice sau în ceea ce privește calitatea vieții, în general. Schimbările cele mai dinamice au fost evidențiate în rândul indicatorilor care ilustrează categoriile infrastructură și sociodemografie. Schimbări pozitive au fost observate la indicatorii creșterea numărului de autoturisme proprietate personală și numărul abonamentelor telefonice.

Cele mai relevante scăderi ale nivelurilor de dezvoltare au fost înregistrate în județele Mehedinți, Caraș-Severin și Hunedoara, în timp ce județele Brăila, Dâmbovița și Ialomița au cunoscut unele creșteri. Maximum de stabilitate s-a înregistrat atât în cazul județelor bine dezvoltate (Sibiu, Brașov, Cluj și Timiș), cât și în cazul celor mai slab dezvoltate (Giurgiu, Botoșani, Vaslui, Călărași, Teleorman). Dinamicile regionale în România s-au caracterizat printr-o creștere a disparităților economice în condițiile unui declin general al economiei naționale. Schimbările regionale au evoluat după modele diferite în cazul resurselor gospodărești, a infrastructurii sau a structurilor economice. Producția întreprinderilor industriale a suferit cel mai acut declin, dovedind că aceste structuri au fost cel mai puțin capabile de a se adapta la schimbările specifice economiei de piață. Viteza cu care se desfășoară reforma economică este cea care influențează, în ultimă instanță, creșterea, mai lentă sau mai rapidă, a disparităților regionale.

Începând cu anul 2001, România trebuie să primească, timp de șase ani, peste 100 milioane de euro anual din partea UE, pentru programe de dezvoltare regională. Potrivit estimărilor Comisiei Europene, prin intermediul viitoarelor programe de dezvoltare regională s-ar putea crea în țara noastră circa 50.000 noi locuri de muncă, în special în sectorul privat, susținut cu precădere în dezvoltarea sa de

către UE. Contribuția guvernului român la derularea viitoarelor programe, în parteneriat cu Uniunea Europeană, va fi de 25% din totalul fondurilor europene alocate. Din cele 449 de proiecte aprobate pentru finanțare în ultimii 5 ani, 261 sunt pentru dezvoltarea inițiativei locale (cu fonduri de peste 12 milioane euro), 107 proiecte se adresează pregătirii resurselor umane (3,4 milioane euro), iar 81 sunt în turism (3,6 milioane euro). 74% din aceste proiecte se vor derula în mediul urban, semnificativ fiind însă faptul că 118 proiecte se adresează comunităților rurale și însumează un buget de 5,4 milioane euro pentru circa 2.700 noi locuri de muncă.

Agencia Națională Pentru Dezvoltare Regională (ANDR) urmărește și controlează societățile comerciale după privatizare, monitorizează derularea contractelor de vânzare-cumpărare și îndeplinirea clauzelor speciale prevăzute în cazul privatizării pe piața de capital. ANDR urmărește și modul de îndeplinire a obligațiilor asumate de cumpărător, modul de realizare a angajamentelor asumate de administratorii societăților comerciale prin programele de restructurare, respectarea prevederilor legale privind introducerea în capitalul social al societăților comerciale a valorii terenului pentru care s-a emis titlu de proprietate după privatizare și efectuează controale și verificări periodice sau la sesizarea persoanelor fizice sau juridice. ANDR trebuie să acționeze în judecată, atunci când acest lucru se impune, cumpărătorii care nu își execută obligațiile contractuale. În cazul societăților în care cumpărătorul nu a respectat obligațiile contractuale, se poate înființa un comitet de supraveghere care va analiza cauzele neîndeplinirii obligațiilor. În situația în care cumpărătorul nu poate plăti ratele scadente sau nu poate realiza obligațiile investiționale prevăzute, valoarea penalităților aferente acestora poate fi transformată în acțiuni cu valoare egală cu cea achitată de cumpărător, în favoarea statului, diminuându-se în mod corespunzător pachetul de acțiuni al cumpărătorului. ANDR gestionează zonele defavorizate și are în componență 8 agenții de dezvoltare regională (ADR): ADR 1 Nord-Est, cu sediul la Piatra Neamț; ADR 2 Sud-Est (sediul la Brăila); ADR 3 Sud-Muntenia (sediul la Călărași); ADR 4 Sud-Vest Oltenia (sediul la Craiova); ADR 5 Vest-România (cu sediul la Timișoara); ADR 6 Nord-Vest (cu sediul la Cluj-Napoca), ADR 7 Centru (cu sediul la Alba Iulia) și ADR 8 (cu sediul la București).

Pe de altă parte, cu sprijinul financiar al Băncii Mondiale, Guvernului Marii Britanii și sprijinul Uniunii Europene, Agenția Națională pentru Dezvoltarea și Implementarea Programelor de Reconstrucție a Zonelor Miniere a urmărit înființarea unor centre de promovare și facilitare a investițiilor în zonele miniere, centre de plasament, centre comunitare de profil și cantine pentru săraci. Scopul principal al acestei agenții guvernamentale este cel de absorbție a forței de muncă disponibilizate și de refacere a zonelor miniere și defavorizate.

Zona defavorizată reprezintă o arie geografică strict delimitată teritorial, care îndeplinește cel puțin una din următoarele condiții: a) are structuri productive monoindustriale, care, în activitatea zonei, mobilizează mai mult de 50% din populația salariată; b) este o zonă minieră unde personalul a fost disponibilizat, în proporție de peste 25%, prin concedieri colective; c) este o zonă în care s-au efectuat concedieri colective în urma lichidării, restructurării sau privatizării unor agenți economici, care au afectat mai mult de 25% din numărul angajaților cu domiciliul în zona respectivă; d) rata șomajului depășește cu 30% media existentă la nivel național; e) este o zonă izolată, lipsită de mijloace de comunicații, iar infrastructura sa este slab dezvoltată. O zonă defavorizată poate aparține uneia sau mai multor unități administrativ-teritoriale. La 25 martie 1999 a fost emisă Hotărârea de Guvern nr. 191 privind declararea următoarelor zone miniere ca zone defavorizate:

1. Albeni, jud. Gorj
2. Schela, jud. Gorj
3. Motru-Rovinari, jud. Gorj
4. Ștei-Nucet, jud. Bihor
5. Borod-Șuncuiuș-Dobrești – Vadu Crișului, jud. Bihor
6. Popești-Derna-Aleșd, jud. Bihor
7. Bocșa, jud. Caraș-Severin
8. Moldova Nouă-Anina, jud. Caraș-Severin
9. Rusca Montană, jud. Caraș-Severin
10. Ip, jud. Sălaj
11. Hida-Surduc-Jibou-Bălan, jud. Alba
12. Sărmășag-Chiojd-Bobota, jud. Sălaj
13. Baia Mare, jud. Maramureș
14. Borșa-Vișeu, jud. Maramureș
15. Filipești, jud. Prahova
16. Ceptura, jud. Prahova
17. Comănești, jud. Bacău
18. Bucovina, jud. Suceava
19. Altân Tepe, jud. Tulcea
20. Baraolt, jud. Covasna

La începutul lunii octombrie 1999 a fost declarată ca zonă defavorizată, pe o perioadă de 10 ani, și zona minieră Apuseni, jud. Sălaj. Aria geografică a zonei miniere Apuseni ca zonă defavorizată cuprinde localitățile Zlatna, Almașu Mare, Abrud, Ciuruleasa, Bucium Sohodol, Mogoș, Roșia Montana, Baia de Arieș, Bistra, Lupșa și Sălciua. Numărul zonelor defavorizate declarate de guvern este 29, reprezentând 6% din suprafața totală a țării.

În toate zonele defavorizate, investitorii și-au orientat activitatea îndeosebi spre ramurile industriale. Tendința generală a fost de orientare a investițiilor către activități productive, care pot asimila o parte mai mare a populației disponibilizate din zonă. Zonele defavorizate fiind în special zone miniere, dependente de o singură activitate, în

care șomajul are o proporție însemnată, impun dezvoltarea activităților productive, precum și a activităților de formare și reconversie profesională a șomerilor.

Principalele obiective ale Programului de dezvoltare rurală sunt întărirea capacității instituționale locale pentru dezvoltare rurală și promovarea accesului la serviciile de infrastructură rurală. Costul total este estimat la 120 milioane de dolari SUA, din care Banca Mondială va participa cu un împrumut în valoare de 100 milioane de dolari SUA, iar județele selecționate vor contribui cu 10% din valoarea investiției. Perioada de implementare a proiectului este estimată la 4 ani. În primii doi ani se va urmări construirea unei capacități inițiale pentru dezvoltarea rurală și se vor disponibiliza fonduri pentru infrastructura din cinci județe, selectate din cadrul celor opt regiuni existente, pe baza criteriului celui mai mic venit pe locuitor și pe baza altor indicatori sociali.

Începând din 2001, fondurile PHARE – componenta coeziune economică și socială – și fondurile de cofinanțare corespunzătoare de la bugetul statului se distribuie pe 11 zone de restructurare industrială, cu potențial de creștere economică. Aceste zone acoperă o treime din populația României. Din localitățile aparținând celor 11 zone se selectează cu prioritate, conform procedurilor PHARE, proiecte de investiții din sectorul public și privat, care se înscriu în prioritățile naționale de dezvoltare regională cuprinse în Planul Național de Dezvoltare și aprobate de Comisia Europeană: dezvoltarea întreprinderilor mici și mijlocii, a infrastructurilor locale și regionale, dezvoltarea serviciilor sociale și a turismului. Criteriile recomandate de Comisia Europeană care s-au aflat la baza identificării zonelor sunt: existența unor areale – concentrate geografic – cu întreprinderi aflate în dificultate din diferite motive (închidere, restructurare, privatizare), având șomaj ridicat și grave probleme sociale, probleme de poluare a mediului, dar care au și potențial de creștere economică. Direcționarea fondurilor Phare spre zonele defavorizate stabilite ar trebui să susțină și să completeze programul general de dezvoltare a României.

Prin Legea nr. 129 din 1998 a fost creat Fondul Român de Dezvoltare Socială, destinat finanțării proiectelor locale în combaterea sărăciei la nivelul comunităților. Beneficiarii sunt grupuri de comunități rurale sărace, grupuri dezavantajate și grupuri productive provenind din comunități sărace. Pentru a beneficia de prevederile acestei legi, comunitățile rurale sărace și grupurile productive provenite din comunități sărace trebuie să dobândească personalitate juridică, pe baza actului de constituire, încheiat de cel puțin 10 membri ai comunității și înregistrat la primăria comunei în raza căreia se află satul sau așezarea umană izolată. Fondul are ca scop contribuția la reducerea sărăciei prin finanțarea de proiecte pentru comunități sărace beneficiare și pentru grupurile dezavantajate, creșterea capacității manageriale

locale, susținerea descentralizării administrative și creșterea capacității de organizare la nivel local.

Fondul Român de Dezvoltare Socială este constituit cu susținerea financiară a organizațiilor financiare internaționale și a altor donatori din țară și străinătate. Valoarea maximă a unei finanțări acordate este de 75.000 de dolari SUA pe proiect; comunitatea beneficiară are obligația de a contribui cu minimum 10% din valoarea proiectului. Ca proiecte posibile pentru finanțare din Fondul Român de Dezvoltare Socială enumerăm proiectele legate de mica infrastructură: drumuri, podețe, aprovizionarea cu apă și canalizare în zonele rurale; servicii sociale comunitare: asistență pentru copiii abandonati, îngrijire la domiciliu pentru cei vârstnici și servicii pentru persoane fără adăpost; organizarea unor cursuri de calificare sau asistență tehnică pentru crearea de locuri de muncă în satele sărace.

Inițiat în cadrul PHARE, de către Uniunea Europeană și Guvernul României, Programul pentru politica de dezvoltare regională a demarat în luna februarie 1996. Împărțirea României în zone sau regiuni de dezvoltare a suscit mulți opinii, generate de caracterul de noutate al proiectului și soluțiile, parțial finalizate, de aplicare a principiilor regionalismului în țara noastră.

În ciuda preocupărilor teoretice, concretizate și în organizarea unor seminarii pe aceste teme, încă din 1997, predomină disparitățile regionale, administrarea și managementul deficitar al politicilor regionale, precum și încercările de adecvare la realitatea autohtonă a instrumentelor politicii regionale din Uniunea Europeană. În domeniul dezvoltării regionale, am fost pregătiți din toamna anului 1999 să începem negocierile pentru aderarea la UE. Un comunicat al Comisiei Europene din iunie 1999 aprecia că România face parte din „avangarda” statelor candidate în schema de organizare a politicii de dezvoltare regională. Ariile identificate ca fiind zone slab dezvoltate se confruntă, în prezent, ca urmare a trecerii la economia de piață, cu mari probleme de ordin economic și social, dovedind imposibilitatea de a se redresa singure și de a se adapta la noile condiții impuse de mecanismele pieței libere. Cunoscând faptul că tranziția la economia de piață adâncește disparitățile existente între zonele dezvoltate și zonele slab dezvoltate, datorită faptului că resursele tind să se orienteze spre acele zone unde maximizarea utilizării lor este posibilă, se impune intervenția directă și susținută a administrației publice, prin programe specifice de natură economică și socială. Pe măsură ce reforma avansează pe plan național și local, se impune elaborarea unor programe de redresare economică și de protecție socială pentru zonele defavorizate.

Obiectivul major pentru dezvoltarea zonelor defavorizate îl constituie restructurarea economică, elaborarea și implementarea alternativelor de dezvoltare. Apreciem că cele mai importante obiective ale dezvoltării

regionale în țara noastră sunt reducerea disparităților regionale între diferite regiuni ale României și integrarea activităților din sectorul public, pentru a realiza un nivel superior de dezvoltare a regiunilor. S-au conturat și câteva obiective de ordin calitativ, care reliefează sensul diversificat al dezvoltării economico-sociale județene, și anume: ridicarea standardului de viață; crearea de noi locuri de muncă; protecția și regenerarea calității mediului; oferirea de bunuri competitive pe plan internațional; regenerarea ambiantului. Legat de aceasta, se pot contura următoarele obiective operaționale: reabilitarea infrastructurii fizice a zonelor defavorizate; identificarea potențialelor locale și promovarea avantajelor comparative; atragerea de investiții în zonă; promovarea programelor sociale specifice zonelor defavorizate. Domeniile țintă, considerate ca direcții principale de dezvoltare în vederea realizării obiectivului general și a obiectivelor calitative, sunt: industria, sectorul întreprinderilor mici și mijlocii, spațiul rural, turismul și serviciile.

Pentru realizarea acestor obiective, este necesară implicarea tuturor actorilor cu responsabilități în dezvoltarea locală, cu sprijinul implicit din partea autorităților și participarea directă și consistentă a sectorului privat. Fără realizarea unui larg parteneriat, în care să fie implicată și întreaga comunitate locală, problemele zonelor defavorizate nu vor fi rezolvate corect și durabil. Prin realizarea obiectivelor propuse, pe termen mediu și lung, se va ajunge la ridicarea standardului de viață în zonele identificate în prezent ca defavorizate și se va putea preîntâmpina producerea de noi dezechilibre. Procesul de reabilitare a zonelor defavorizate se poate conduce pe trei direcții prioritare: recalificarea și reîncadrarea în muncă a persoanelor disponibilizate ca urmare a restructurării industriale, atragerea de mari firme în zonă și înființarea de incubatoare și prestări de servicii pentru întreprinzători, cât și a unui centru tehnologic.

Obiectivele pentru dezvoltarea industriei sunt: restructurarea industriei grele; dezvoltarea și specializarea ramurilor existente; stimularea înființării de noi ramuri industriale. Prin atingerea acestor obiective, produsele industriei trebuie să răspundă rigorilor pieței, cerințelor consumatorilor și utilizatorilor, sub aspectul unor criterii economice și sociale. Dezvoltarea viitoare a industriei este privită în strânsă conexiune cu dezvoltarea celorlalte ramuri economice și, în mod special, ca un suport pentru sprijinirea sectorului întreprinderilor mici și mijlocii. Există și obiective operaționale pentru dezvoltarea industriei, precum: 1) modernizarea și dezvoltarea infrastructurii industriale; 2) crearea unui mediu propice activităților inovative din industrie; 3) stimularea și folosirea efectelor sinergetice ale cooperării județene, regionale și internaționale; 4) dezvoltarea unor ramuri industriale ecologice; 5) adaptarea nivelului de calificare-recalificare a resurselor umane la cerințele pieței; 6) îmbunătățirea condițiilor de sănătate și de protecție a muncii.

Pentru dezvoltarea spațiului rural trebuie să se aibă în vedere promovarea unei agriculturi performante și revigorarea spațiului rural, ca alternativă socioeconomică a mediului urban. În acest sens, sunt stabilite următoarele obiective specifice: exploatarea extensivă și intensivă a solului; stimularea dezvoltării ramurilor agricole-zootehnie, silvicultură, pomicultură, viticultură, piscicultură și apicultură; revigorarea mediului rural ca alternativă socială a mediului urban. În vederea realizării acestor obiective sunt formulate următoarele obiective operaționale care vizează domeniile de acțiune: 1) dezvoltarea infrastructurii activității asociative în spațiul rural; 2) repopularea spațiului rural și pregătirea surselor umane pentru agricultura durabilă și serviciile complementare acesteia; 3) crearea unui cadru favorabil de informare și cooperare; 4) stimularea producției agricole ecologice; 5) revitalizarea și conservarea structurilor sociale caracteristice vieții rurale; 6) stimularea dezvoltării sistemului sanitar în spațiul rural.

Obiectivele pentru dezvoltarea serviciilor sunt: dezvoltarea și îmbunătățirea serviciilor publice; dezvoltarea serviciilor financiar-bancare; dezvoltarea unor structuri de servicii specializate orientate spre atragerea de noi întreprinderi, astfel încât sectorul servicii să devină un sector cu putere economică în sine, dar și un suport real al dezvoltării celorlalte domenii economice. Obiectivele operaționale propuse pentru dezvoltarea acestui segment al economiei sunt: 1) crearea facilităților infrastructurale pentru dezvoltarea serviciilor orientate spre înființarea de noi întreprinderi; 2) crearea de noi locuri de muncă și pregătirea resurselor umane pentru ridicarea calității serviciilor; 3) crearea unui cadru informațional adecvat diversificării gamei serviciilor de calitate; 4) stimularea unei rețele de colaborare între serviciile publice și private; 5) stimularea serviciilor cu orientare ecologică; 6) stimularea inițiativei private în domeniul serviciilor sanitare.

Prin implementarea politicii de dezvoltare regională în România au fost inițiate parteneriate active între administrațiile publice, centrală și locale, dar și între administrațiile publice locale ale județelor constitutive ale regiunilor de dezvoltare economică, create în baza legii privind dezvoltarea regională. Se pune problema intensificării relațiilor pe toate planurile, astfel încât să se asigure dezvoltarea socioeconomică durabilă a întregii regiuni, în contextul dezvoltării naționale. Pe lângă obiectivul economic, cooperarea regională trebuie să se dezvolte și în domenii de interes și de relevanță regională, de exemplu sectorul de întreprinderi mici și mijlocii și turismul. În privința cooperării interregionale, trebuie să existe două variante de abordare: a) colaborări punctuale, chiar complementare, mergând pe sistemul reciprocității între oricare județ dintr-o regiune și alte județe ale țării, pe coordonatele impuse de prioritățile de dezvoltare ale

acestor regiuni; b) cooperare între regiunile de dezvoltare, înțelese ca un tot unitar, pe proiecte cu grade diferite de complexitate și de relevanță regională. În acest sens, este necesar ca regiunile respective să-și definească prioritățile, eventual în cadrul unor strategii județene, ceea ce ar permite interconectarea și armonizarea diverselor programe de dezvoltare.

Politicile de dezvoltare regională

Conform Strategiei Naționale de Dezvoltare a României pe termen mediu, aprobată în ședința de guvern din 19 mai 2000, principiile strategice ale dezvoltării regionale vizează:

- la nivel național: a) promovarea mecanismelor economiei de piață în toate regiunile țării, în vederea îmbunătățirii competitivității și realizării unei creșteri economice permanente; b) promovarea unei dezvoltări armonioase spațiale și a rețelei de localități; c) creșterea capacității regiunilor (din punct de vedere instituțional, financiar, decizional) la susținerea propriului proces de dezvoltare; d) promovarea principiilor dezvoltării durabile; e) crearea șanselor egale în ceea ce privește accesul la informare, cercetare-dezvoltare tehnologică, educație și formare continuă;

- la nivel regional: a) reducerea disparităților dintre regiuni, județe, mediu urban – mediu rural, zone centrale, zone periferice etc.; b) preîntâmpinarea apariției unor zone-problemă; c) coordonarea inițiativelor de dezvoltare regională cu prioritățile naționale și orientările UE; d) promovarea unor politici diferențiate conform unor particularități zonale (zone monofuncționale – predominant agricole, miniere – aglomerări urbane, zone naturale și construite sau protejate, zone de graniță, zone cu probleme de mediu).

Obiectivele politicii de dezvoltare regională, conform aceleiași strategii, sunt: diminuarea dezechilibrelor regionale existente, stimularea dezvoltării echilibrate, revitalizarea zonelor defavorizate; preîntâmpinarea producerii de noi dezechilibre; corelarea politicilor regionale cu cele sectoriale; stimularea cooperării interregionale interne și internaționale, care contribuie la progresul economic și social; dezvoltarea în continuare a relațiilor speciale, privilegiate ale României cu Republica Moldova, consolidarea spațiului cultural și spiritual comun în concordanță cu normele și valorile integrării într-o Europă unită.

Obiectivele fundamentale ale politicii regionale, cadrul instituțional, competențele diferitelor instituții implicate și instrumentele specifice ale politicii de dezvoltare regională în România sunt stabilite prin Legea nr. 151/1998 privind dezvoltarea regională în România. Obiectivul fundamental al politicii de dezvoltare regională, astfel cum a fost formulat prin lege, vizează reducerea disparităților

regionale existente, în special prin stimularea unei dezvoltări echilibrate și prin accelerarea redresării acelor zone rămase în urmă din punct de vedere al nivelului de dezvoltare datorită circumstanțelor istorice, geografice, economice și politice, precum și prevenirea apariției unor noi disparități și dezechilibre regionale. Un alt obiectiv stabilit prin lege se referă la corelarea politicilor sectoriale ale guvernului cu inițiativele și resursele locale și regionale, în scopul atingerii unei dezvoltări economice, sociale și culturale durabile a regiunilor.

Aceste procese de stimulare a activităților regionale, de coordonare a lor cu politicile guvernamentale, de promovare a cooperării interregionale reprezintă un efort de corelare a necesităților țării, dar și a necesităților regiunilor geografice, economice și culturale ale României. Procesele de dezvoltare regională sunt plasate în contextul mai larg al procesului de aderare a României la UE și, deci, al pregătirii structurilor instituționale și a capacităților necesare în vederea implementării politicii structurale a UE după aderare.

În cadrul politicii regionale promovate de România, un rol important îl are politica zonelor defavorizate, prin care de la bugetul de stat se susține dezvoltarea economică și socială a acelor areale geografice al căror nivel de dezvoltare este extrem de scăzut datorită efectelor negative ale procesului de restructurare economică și disponibilizărilor masive de personal. Scopul acestei politici este de a revitaliza economic acele zone, prin atragerea investitorilor. Declinul economic masiv înregistrat de România după 1990 a impus ca politica națională de dezvoltare regională să nu mai poată fi gândită numai în termenii diminuării discrepanțelor regionale. Acestui obiectiv i s-a alăturat un obiectiv mai general, acela de sprijinire a restructurării economice regionale.

În conformitate cu politica europeană de coeziune economică și socială, România promovează o politică regională ce are ca obiectiv general pe termen lung diminuarea decalajelor în dezvoltarea regiunilor și zonelor țării. Pe termen scurt însă, politica regională trebuie să se axeze pe contracararea fenomenelor negative (pierderea de locuri de muncă, șomaj etc.) care apar în procesul de restructurare economică și îndeosebi industrială a țării. Comunitățile teritoriale, regionale și locale autohtone nu și-au dezvoltat suficient capacitatea de inovare și nu au devenit mai flexibile pentru a putea răspunde eficient provocării și cerințelor de restructurare a economiei naționale. De aceea, un obiectiv important al politicii regionale românești trebuie să fie acela de a crea condiții pentru dezvoltarea capacității novatoare a comunităților teritoriale românești, pentru a le face capabile să adopte noi activități care, treptat, să înlocuiască vechile activități nerentabile, ce nu mai sunt cerute de piață, ținând seama de faptul că, în condițiile globalizării economice,

inițiativa și antreprenoriatul sunt premisele de bază ale dezvoltării regionale.

Concomitent cu preocuparea pentru restructurarea economică a diferitelor zone, politica de dezvoltare regională urmărește stimularea capacității competitive a diferitelor zone, prin stimularea capacității lor de adaptare la noi activități. În acest sens se pune mai puțin accent pe capacitatea de ofertă a regiunilor și mai mult pe calitatea și condițiile ofertei, pentru ca diferitele regiuni să poată fi capabile să accepte și să dezvolte noi activități. În acest scop, politica națională de dezvoltare regională – prin instrumentul său principal, Planul Național de Dezvoltare – acționează în direcția realizării unei flexibilizări a teritoriului, care necesită acțiunea concertată a politicilor privind pregătirea resurselor umane, dezvoltarea tehnologică, cercetarea științifică, dezvoltarea IMM-urilor etc.

Flexibilizarea teritoriului este un concept de bază cu care operează politica națională de dezvoltare regională în actualele condiții economice ale țării. Punerea de acord a modificărilor economice structurale cu dezvoltarea teritorială se realizează prin crearea de noi activități în teritoriu. Atât din perspectiva dezvoltării exogene (cu ajutorul investițiilor străine), cât și a dezvoltării endogene (din resurse proprii), politica națională de dezvoltare regională promovată de România se concentrează pe îmbunătățirea condițiilor de organizare a noilor activități, acționând mai ales asupra mediului fizic și uman al regiunilor și subregiunilor. În acest context, obiectivul principal al politicii naționale de dezvoltare regională este acela de a ajuta regiunile, județele, diferitele zone, localitățile să dobândească mijloacele necesare pentru a deveni capabile să-și dezvolte o structură socială și culturală, pusă în evidență de calitatea resurselor umane, calitatea pregătirii și perfecționării acestora, precum și o infrastructură economică (rutieră, feroviară, maritimă, aeriană, de telecomunicații etc.) bazată pe un nivel tehnologic modern. Măsurile de politică regională sunt planificate și promovate, în cadrul instituțional creat de autoritățile centrale, regionale și locale, în concordanță cu principiile promovate de UE: concentrarea, programarea, subsidiaritatea și parteneriatul.

Crearea cadrului instituțional regional și instituționalizarea celor opt regiuni de dezvoltare au avut drept scop facilitarea realizării politicii de dezvoltare regională. Se așteaptă ca planurile de dezvoltare ale regiunilor elaborate de Agențiile de Dezvoltare Regională să aibă capacitatea de a identifica prioritățile de dezvoltare ale regiunilor și resursele de care dispun, creând cadrul adecvat realizării obiectivelor de dezvoltare prin implementarea programelor regionale. Regiunile de dezvoltare în România nu au fost concepute doar ca unități de planificare pentru obiectivele politicii de dezvoltare regională promovate de UE. În aceeași măsură ele sunt menite să promoveze măsuri de politică națională de

dezvoltare regională. Dar, așa cum arată și experiența altor țări, sistemul instituțional regional creat prin formarea macroregiunilor și a Agențiilor de Dezvoltare Regională va obține rezultate pozitive numai în condițiile existenței unei politici active de dezvoltare regională, care să dispună de resurse financiare corespunzătoare. În România aceste resurse sunt concentrate în Fondul Național de Dezvoltare Regională, care cuprinde resurse financiare interne, de la bugetul statului, precum și fonduri europene nerambursabile, pentru dezvoltare regională.

Problemele-cheie a căror rezolvare depinde de elaborarea și implementarea măsurilor de politică națională de dezvoltare regională pot fi sintetizate astfel:

- Sprijinirea restructurării economiilor regionale care, în condițiile economiei de piață, au devenit necompetitive (având slăbiciuni structurale importante) și crearea unor structuri economice funcționale, cu industrii competitive. Este vorba de zonele industrializate care acum se află în declin economic, nereușind să se adapteze și să facă față concurenței. Ele au un șomaj ridicat, un potențial de producție subutilizat, infrastructură tehnică (inclusiv clădiri) în proces de deteriorare. De asemenea, probleme grave ridică zonele a căror bază economică este preponderent agricolă și care practică un tip de agricultură învechit, neeficient din cauza absenței dotărilor corespunzătoare;

- Stimularea utilizării cât mai eficiente a ansamblului potențialului endogen al regiunilor, atât resursele naturale și de materii prime, cât și resursele umane, pentru dinamizarea economiilor regionale;

- Asigurarea protecției mediului. Rezultatul erorilor din perioada industrializării masive, când nu s-au luat în considerare influențele acestora asupra mediului, a dus la apariția unor zone de dezastru ecologic. De asemenea, calitatea mediului este foarte proastă în cele mai multe orașe, inclusiv în capitala țării. Pentru schimbarea acestor stări de lucruri este foarte importantă cunoașterea specificului regional al acestui fenomen. Combaterea și prevenirea deteriorării mediului necesită mijloace financiare care nu sunt disponibile la nivel regional sau local și care necesită sprijin național.

- Crearea și dezvoltarea unei infrastructuri instituționale proprii economiei de piață la nivel regional. Una din componentele acestei infrastructuri o constituie sistemul bancar, existența unor bănci comerciale, de investiții etc., care să dirijeze fondurile în vederea utilizării lor pentru dezvoltare. Este necesară, de asemenea, crearea unei rețele de organisme și instituții bursiere care să accelereze schimbul de bunuri. Dacă în sistemul economiei centralizate întreprinderile erau subordonate într-un mod ierarhic organismelor sectoriale centrale (ministerelor), azi lipsesc sau nu sunt funcționale deplin organismele, instituțiile care să coordoneze efectiv funcționarea întreprinderilor la nivel județean și local. Autonomia

întreprinderilor și crearea unor întreprinderi particulare au pus în evidență nevoia de a crea condiții pentru dezvoltarea camerelor de comerț și industrie regionale și locale. De asemenea, autoritățile administrației locale constituie un factor esențial al infrastructurii administrative. Ele au un rol de inițiator și coordonator al dezvoltării teritoriale.

Cooperarea instituțiilor și autorităților între cele trei niveluri: local, regional, național este cheia obținerii unor efecte maxime. Numai prin această cooperare poate apărea un climat novator benefic întregii țări. Agențiile de Dezvoltare Regională au un rol foarte important în sistemul instituțional regional, fiind cele care concretizează politica de dezvoltare regională. De asemenea, economia regională de piață are nevoie de multe alte instituții care să îndeplinească funcții importante. Astfel de instituții se pot ocupa de consultanță, marketing, pregătirea și perfecționarea pregătirii profesionale a lucrătorilor, organizarea de activități de publicitate, de informare etc.

Analiza socioeconomică a gradului și potențialelor de dezvoltare, precum și a problemelor existente scoate în evidență următoarele aspecte importante, care au fost luate în considerare în procesul de structurare a politicii românești de dezvoltare regională în context european. În procesul creării și consolidării unor structuri economice regionale competitive, există și trebuie îndepărtate unele obstacole. Este necesar să se acorde prioritate acelor proiecte care au o importanță majoră pentru dezvoltarea economică a regiunilor. Se impune adoptarea de măsuri concrete, rapide, chiar în cazul unor proiecte de mai mică amploare, subregionale sau chiar locale. Pentru a sprijini în mod eficient procesul de integrare a României în UE și de apropiere a țării noastre de nivelul statelor vest-europene, este necesară o concentrare a sprijinului financiar al statului și al fondurilor europene pe câteva direcții de acțiune. Apreciem că ritmul de creștere economică depinde de modul în care se reușește mobilizarea potențialului endogen de dezvoltare a țării și al fiecărei regiuni componente, precum și de mărimea sprijinului financiar acordat priorităților de dezvoltare stabilite prin Planul Național de Dezvoltare. Procesele referitoare la transformări economice structurale trebuie să fie însoțite de măsuri de protecție socială corespunzătoare.

Creșterea economică regională are un suport fundamental în sectorul particular. Pentru acest motiv, întărirea capacității concurențiale a sectorului privat trebuie să reprezinte o prioritate esențială în acești ani. Apariția unor noi locuri de muncă și obținerea unor venituri mai mari depind și de măsura în care firmele și întreprinzătorii obțin rezultate bune pe plan regional, național și internațional, de modul în care aceștia reușesc să cucerească poziții pe piețele învecinate sau să recucerească piețele proprii. Pentru a se realiza aceste premise este nevoie de consolidarea întreprinderilor viabile existente, precum și de crearea altora noi.

Un sprijin financiar eficient trebuie să conducă la diminuarea lipsurilor diagnosticate în capacitatea productivă proprie a sectorului privat. Lipsurile privind dotarea cu capital se reflectă în rezultatele slabe obținute și foarte adesea în investiții proprii reduse. Din această cauză, perspectiva sprijinirii investițiilor, mai ales a celor efectuate de întreprinzători particulari, are un rol determinant în procesul revigorării economiei românești, pe plan național și regional. În acest sens, se impune sprijinirea acelor investiții de la care se așteaptă un aport substanțial în ocuparea forței de muncă și mobilizarea potențialelor de dezvoltare regională. Sprijinul financiar trebuie să urmărească, mai ales, întărirea capitalului din agricultură, industrie și serviciile adiacente. O strategie de dezvoltare care urmărește revigorarea bazei industriale trebuie să țină seama de tradițiile industriale regionale specifice. Profilul industrial al regiunilor țării trebuie să aibă aspecte specifice, în fiecare regiune urmând a fi dezvoltate acele sectoare industriale pentru care se oferă cele mai bune avantaje relative. Întreprinderile mici și mijlocii au un rol pozitiv în creșterea ofertei de bunuri și servicii.

Trecerea spre societatea informațională și societatea cunoașterii reprezintă pentru economia și societatea românească una dintre cele mai însemnate provocări. Pentru a beneficia de avantajele societății informaționale este necesară impulsivitatea introducerii pe o scară cât mai largă a posibilităților pe care le oferă societatea informațională, precum și folosirea acestor posibilități în domenii cât mai diverse, inclusiv pe plan regional și local. O rețea bine constituită și eficientă de telecomunicații este neapărat necesară pentru trecerea la societatea informațională și pentru dezvoltarea serviciilor de telecomunicații.

Infrastructura economică reprezintă o condiție esențială în procesul dezvoltării, necesitând însemnate investiții. Între componentele importante ale infrastructurii economice, care necesită sprijin financiar, menționăm: accesul la arealurile industriale și de servicii, prin asigurarea de legături coerente și ușoare la rețeaua de transport; reabilitarea și revitalizarea arealelor industriale abandonate, pe care s-au desfășurat activități miniere, industriale, militare; re-proiectarea tronsoanelor ineficiente și dezvoltarea unei noi infrastructuri pentru activitățile industriale moderne.

În zonele cu potențial turistic este necesară îmbunătățirea infrastructurii turistice. Se va acorda o atenție specială dezvoltării ofertei care contribuie la prelungirea timpului de sejur al clienților și la îmbunătățirea gradului de utilizare a capacităților de cazare.

Dezvoltarea și utilizarea efectivă a infrastructurii cercetării și a transferului de tehnologie constituie premise importante ale dezvoltării economice naționale. Este necesară o infrastructură modernă și puternică a științei și cercetării, precum și o infrastructură pentru calificarea și perfecționarea pregătirii profesionale. Volumul sprijinului

acordat trebuie să țină seama de situațiile regionale specifice și de eficiența economică a unităților deja existente.

Dezvoltarea economică durabilă necesită și includerea protejării mediului în strategiile regionale de dezvoltare economică. Pe fundalul deficitelor infrastructurale relevante, se impune protejarea mai atentă a mediului și înlăturarea daunelor provocate. O atenție specială trebuie acordată epurării apelor reziduale. Unul din elementele esențiale ale strategiei naționale de dezvoltare îl constituie intensificarea activităților menite să contribuie la îmbunătățirea calității aerului, scăderea emisiilor și utilizarea rațională a energiei. În același timp se impune valorificarea potențialelor de creștere care rezultă din aceste activități.

Prioritatea esențială a strategiei dezvoltării resurselor umane trebuie să se îndrepte spre politici active de ocupare, spre crearea de noi locuri de muncă. Politica resurselor umane și cea a ocupării trebuie să ajute la depășirea greutăților actuale cu care se confruntă regiunile. Complementar cu locurile de muncă oferite de întreprinderi, îndeosebi particulare, trebuie dezvoltate și alte posibilități de ocupare a forței de muncă prin inițierea de politici active de ocupare a șomerilor.

România se confruntă cu probleme majore la scară macro și microeconomică, care influențează negativ capacitatea țării de a relansa activitățile economice. La scară macroeconomică există o bază restrânsă de industrii competitive, cu capital propriu insuficient, precum și mari rămăneri în urmă în constituirea unor servicii moderne. La nivelul firmelor există mari probleme în domeniul finanțării și al managementului. Dezvoltarea economică este frânată de infrastructura insuficientă, neadaptată activităților economice eficiente.

Premisele esențiale pentru evoluția economică pozitivă la nivelul regiunilor de dezvoltare constituite sunt: creșterea ponderii sectorului privat, dezvoltarea potențialului ramurilor economice competitive, îmbunătățirea calificării și perfecționării profesionale a resurselor umane, adoptarea unui management performant, dezvoltarea societății civile.

Prin strategia sa, Planul Național de Dezvoltare a României urmărește cea mai bună utilizare a resurselor umane, materiale și financiare, pentru dinamizarea și optimizarea activităților în domeniile relevante pentru dezvoltarea regională.

În concordanță cu cerințele etapei actuale, politica regională în România se înscrie pe următoarele axe de dezvoltare: I - Îmbunătățirea structurii economice regionale; II - Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii regionale și locale; III - Dezvoltarea resurselor umane; IV - Dezvoltarea turismului; V - Stimularea cercetării științifice, dezvoltării tehnologice și crearea societății informaționale; VI - Dezvoltarea economico-socială a spațiului rural. Să le prezentăm pe rând:

Axa I. Îmbunătățirea structurii economice regionale prin dezvoltarea celor mai adecvate structuri economice, corespunzătoare cerințelor economiei de piață, care să permită crearea și asigurarea de locuri de muncă competitive în toate regiunile țării și, în mod special, în regiunile, zonele sau județele structural deficitare. Pentru atingerea în mod eficient a acestui scop, un mijloc important îl reprezintă sprijinirea investițiilor productive și a investițiilor în infrastructura regională.

După 1990, România a cunoscut o diminuare semnificativă a capitalul total investit în industria prelucrătoare. Având în vedere potențialul economic al țării este necesară promovarea unei politici investiționale active și a unei rate înalte de formare a capitalului fix. Această politică investițională trebuie orientată spre creșterea mai rapidă a ramurilor și sectoarelor cu valoare adăugată ridicată, înalt dotate tehnologic, care să ridice nivelul de eficiență și competitivitate internă și externă a economiei românești și să creeze locuri de muncă. Sprijinirea investițiilor productive reprezintă pentru țara noastră o prioritate a politicii naționale de dezvoltare economică regională.

Guvernul consideră stimularea investițiilor străine directe ca o pârgie esențială pentru finanțarea dezvoltării. Volumul investițiilor în întreprinderi productive este cheia pentru crearea de locuri de muncă stabile și, totodată, pentru micșorarea diferenței de productivitate dintre România și țările dezvoltate. Sprijinirea investițiilor productive, luând în considerare factorii de mediu, conduce la folosirea eficientă a resurselor, la creșterea eficienței economice și a capacității concurențiale, cât și la crearea și păstrarea locurilor de muncă.

Inițiativa privată, ca expresie a funcționării mecanismelor economiei de piață, poate fi stimulată prin diverse pârgii, macro și microeconomice. De asemenea, sprijinirea dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii are ca scop sprijinirea restructurării zonelor aflate în declin industrial, protejarea infrastructurii acestor regiuni și pregătirea teritoriilor lor pentru primirea de noi activități. IMM-urile pot fi considerate „locomotivele” în ceea ce privește crearea de locuri de muncă, având flexibilitatea necesară pentru a se putea adapta mai bine la cerințele unei economii de piață dinamice. Până în prezent, dezvoltarea IMM-urilor a fost împiedicată, îndeosebi în mediul rural, de o serie de factori cum sunt accesul dificil la surse de finanțare și lipsa serviciilor specifice. Dacă sectorul IMM-urilor este bine dezvoltat, el constituie un element de maximă importanță pentru asigurarea unei creșteri economice echilibrate și crearea de oportunități pentru ocuparea populației în toate regiunile țării.

Axa II. Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii regionale și locale

O importanță tot mai mare în actuala etapă de evoluție a țării o dobândește infrastructura regională și locală,

reprezentată de clădirile, mijloacele de producție, căile de transport și telecomunicații etc. ce trebuie să fie modernizate, înnoite și adaptate tehnologic pentru a corespunde cerințelor implantării economiei de piață. Este problema cea mai complicată de rezolvat, care depinde strâns de funcționarea normală a economiei de piață, la nivel național, regional și local în țara noastră.

Axa III. Dezvoltarea resurselor umane

Deși rata șomajului a crescut în ultimii ani, ca urmare a disponibilizărilor care au avut loc în sectorul minier și întreprinderile de stat, se așteaptă noi creșteri ale nivelului șomajului și subocupării, datorită accelerării procesului de restructurare economică a țării, îndeosebi în acele regiuni cu județe care au industrie în declin (industrie extractivă, chimică și construcții de mașini).

În România există o mare lipsă de experiență a populației pentru a lucra corespunzător cerințelor economiei de piață. Cea mai mare problemă o constituie anticiparea cât mai exactă a cerințelor viitoare de calificare și asimilarea mentală a ideii de învățare pe tot timpul vieții. Recalificarea nu înseamnă neapărat o meserie nouă, ci adaptarea, ajustarea la cerințele noi ale pieței. Dezvoltarea resurselor umane vizează trei direcții importante de acțiune: a) calificarea și recalificarea nu numai a șomerilor, dar și a celor care lucrează în întreprinderi de stat, care urmează să se restructureze; b) utilizarea unor politici active de ocupare a resurselor umane disponibile; c) găsirea de locuri de activitate pentru persoanele dezavantajate sau cu probleme speciale.

Axa IV. Dezvoltarea turismului

Turismul trebuie perceput în general ca reprezentând o sursă potențială de creștere economică. În ultimii ani însă, turismul românesc a înregistrat o diminuare importantă a numărului turiștilor, atât români, cât și străini (în termeni de înoptări și cheltuieli totale). Potențialul turistic al României se bazează pe moștenirea culturală unică și frumusețea peisajului. Ca urmare, turismul are potențialul de a crea un număr substanțial de locuri de muncă, putând contribui la bunăstarea economică a regiunilor. Restructurarea industriei tradiționale a turismului necesită masive investiții private, precum și dezvoltarea turismului alternativ (turismul rural, turismul cultural, turismul pentru vânat și pescuit, circuitele turistice pentru „vin și mâncăruri tradiționale”). Considerăm că efectele multiplicatoare asupra economiilor regionale și locale ale acestor forme de turism sunt mai rapide decât ale turismului tradițional.

Axa V. Stimularea cercetării științifice, a dezvoltării tehnologice, introducerea societății informaționale

Dacă înainte de 1990 acest domeniu se găsea la un nivel competitiv ridicat, în prezent o mare parte din capacitatea de cercetare științifică și dezvoltare tehnologică

s-a diminuat sau a dispărut, din cauza lipsei de finanțare sau a închiderii unor importante întreprinderi de stat. Drept urmare, în ultimii 11 ani, în țară s-a înregistrat un declin accentuat în ce privește introducerea și utilizarea inovațiilor și a noilor tehnologii.

Pentru dezvoltarea pe termen lung a economiei românești, sprijinul acordat cercetării, dezvoltării și transferului de tehnologie are o însemnătate deosebită. Trebuie să se țină cont de specificul potențialului de cercetare și dezvoltare, încă existent, ca factor pentru localizarea regională a acestuia, profilarea, specializarea și intensificarea activităților în acest domeniu. De asemenea, utilizarea largă a posibilităților societății informaționale reprezintă un aspect important pentru sprijinirea economiei. Un alt aspect este reprezentat de întărirea potențialelor regionale pentru informatică și telecomunicații.

Axa VI. Dezvoltarea economico-socială a spațiului rural

Principalele probleme cu care se confruntă în prezent spațiul rural sunt: existența unor dezechilibre demografice, ponderea populației vârstnice fiind mai mare decât a copiilor; existența unei accentuate îmbătrâniri demografice; numărul redus de locuri de muncă și slaba diversificare a activităților economice; agricultura neperformantă – predomină exploatațiile agricole de dimensiuni mici, lipsite de dotările necesare, care pot asigura numai subzistența familială; pondere ridicată a clădirilor de locuit realizate din materiale nerezistente (circa 62% din total); starea precară a drumurilor – marea majoritate a drumurilor comunale sunt nemodernizate și peste 61% din populația rurală nu are acces direct la rețeaua majoră rutieră și feroviară; rețea de alimentare cu apă potabilă insuficientă și necorespunzătoare – 57% din numărul total de comune nu beneficiază de instalații de alimentare cu apă în sistemul public, iar acolo unde există instalații, acestea se află, de regulă, în satul reședință de comună; rețeaua de canalizare este aproape inexistentă.

În privința infrastructurii sociale și serviciilor aferente, rețeaua de învățământ este foarte puțin diversificată, iar starea construcțiilor și dotarea acestora cu aparatură de specialitate este nesatisfăcătoare; mortalitate infantilă este ridicată, ca urmare directă a nivelului de trai scăzut și a asistenței sanitare precare.

Ca urmare a acestei subdezvoltări, care persistă pe cea mai mare parte a suprafeței țării și vizează peste jumătate din populația țării, se impune ca obiectiv al dezvoltării regionale realizarea de acțiuni în sprijinul populației din aceste zone, în sprijinul economiilor acestor zone. Scopul principal al acestor acțiuni este diminuarea decalajelor dintre nivelul de dezvoltare al spațiului rural și cel al spațiului urban.

În vederea atingerii acestui scop, trebuie realizată o dezvoltare integrată a spațiului rural, fiind necesare acțiuni complexe care să vizeze toate domeniile vieții la sate: dezvoltarea potențialului uman pentru a face față unor noi cerințe de dezvoltare; asigurarea accesului populației din zonele rurale la servicii de sănătate și învățământ de calitate; dezvoltarea infrastructurilor edilitare, de transport, comunicații și energetice; promovarea și diversificarea activităților economice; dezvoltarea unei agriculturi performante și diversificate; crearea unor condiții favorabile dezvoltării activităților de turism; crearea unor întreprinderi mici și mijlocii cu profil agricol, industrial, artizanal, comercial și de prestări servicii.

Propuneri pentru un model de dezvoltare românească la nivel regional

Tranziția României la economia de piață a avut ca efect o scădere a ratei de creștere economică, concomitent cu creșterea numărului de șomeri care trebuie recalificați și reorientați profesional pentru asigurarea stabilității socioeconomice. Planul Național de Dezvoltare, prin prioritățile de dezvoltare stabilite, urmărește obținerea unei creșteri economice durabile și crearea de locuri de muncă permanente. Atingerea acestor obiective impune ca actualul proces de restructurare industrială să fie însoțit de politici naționale de dezvoltare regională și sectorială corespunzătoare, care să sprijine realizarea priorităților de dezvoltare stabilite în Planul Național de Dezvoltare.

Edificiul Planului Național de Dezvoltare se sprijină pe nouă piloni care reprezintă prioritățile de bază ale sale. Primele șase priorități sunt priorități naționale de dezvoltare regională și realizarea lor trebuie sprijinită financiar din Fondul Național de Dezvoltare Regională, iar ultimele trei priorități sunt priorități naționale de dezvoltare sectorială. Abordarea și ideile acestor nouă priorități urmăresc îndeaproape cerințele subliniate în Programul Național de Aderare a României la Uniunea Europeană.

Prioritățile naționale de dezvoltare regională se realizează cu sprijinul fondurilor PHARE – componenta coeziune economică și socială și cofinanțarea de la bugetul de stat, respectiv din Fondul Național de Dezvoltare Regională. În cadrul priorităților naționale de dezvoltare regională stabilite, se acordă prioritate măsurilor care se adresează direct referitor la:

1. Dezvoltarea sectorului privat și stimulării investițiilor

Sprijinul investițional la care se referă această prioritate se adresează, ca principiu de bază, nu numai întreprinderilor mijlocii și mici, ci și întreprinderilor mari, care se dovedesc viabile, obiectivul strategic fiind reconstruirea unui profil economic de succes pentru fiecare din cele opt regiuni.

Principalele acțiuni care trebuie întreprinse se înscriu pe două direcții principale, și anume: asigurarea de capital

inițial (pe bază de granturi) pentru atragerea investițiilor industriale private, precum și a investițiilor în infrastructura publică. Există posibilitatea realizării de către responsabilii financiari a unui început de capitalizare a unor fonduri, pe baza exceptărilor de la plata unor taxe și impozite, prevăzute în OUG nr. 24/1998 privind zonele defavorizate, pentru investiții localizate în aceste zone, în special cele dependente aproape exclusiv de industriile aflate în proces de restructurare.

Măsurile orientative includ:

- a) Sprijinirea întreprinderilor productive prin:
 - transformarea/modernizarea/raționalizarea întreprinderilor existente;
 - dezvoltarea întreprinderilor cu perspective viabile;
 - crearea de noi întreprinderi care să utilizeze potențialul endogen al regiunilor și să răspundă cerințelor pieței interne și chiar externe;
 - vânzarea întreprinderilor închise sau care sunt în pericol de a fi închise, în condiții avantajoase de preț, pentru a folosi unele din capacitățile disponibile în dezvoltarea întreprinderilor viabile.
- b) Atragerea investițiilor productive, prin:
 - asigurarea capitalului inițial pentru atragerea investițiilor private în tehnologii nepoluante și industrii cu valoare adăugată mare;
 - campanii regionale de marketing pentru atragerea de investiții străine directe;
 - cofinanțarea investițiilor care au ca scop îmbunătățirea calității produselor și a tehnologiei;
 - promovarea și susținerea înființării de joint ventures în sectoare de înaltă tehnologie;
 - modernizarea infrastructurii tehnologiilor informaționale și a sistemelor de calcul.
- c) Efectuarea de investiții în infrastructura publică adiacentă, promovând:
 - incubatoarele de afaceri;
 - sprijinirea creării de parcuri industriale;
 - centrele de informare asupra tehnologiilor nepoluante și a tehnicilor cu consum redus de energie;
 - organizarea de târguri și expoziții.

2. Sprijinirea dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii din sectorul productiv reprezintă un obiectiv important al politicii economice românești. În acest scop, în afara proceselor de retehnologizare sunt necesare măsuri de stabilizare și întărire a acestor întreprinderi pe următoarele căi:

- a) Îmbunătățirea înzestrării cu capital a IMM-urilor productive

Situația financiară a multor IMM-uri se caracterizează printr-o slăbiciune cronică în ceea ce privește înzestrarea cu capital propriu. Propunem ca acordarea fondurilor de sprijin a IMM-uri (fonduri PHARE și fonduri interne) să se axeze pe:

- sprijinirea IMM-urilor pentru obținerea de capital de pornire a activității;

- sprijinirea IMM-urilor existente pentru pătrunderea pe piața de capital;

- sprijinirea IMM-urilor pentru obținerea de capital de risc în scopul dotării acestora cu noi tehnologii.

Se pot folosi următoarele instrumente de sprijinire a IMM-urilor productive:

- sprijin și împrumuturi publice (cu dobânzi reduse) pentru înființarea de IMM, în special pentru cele cu necesar redus de capital, unde finanțarea bancară este neatractivă;

- oferirea de credite subvenționate;

- oferirea de garanții pentru obținerea de credite;

- participarea efectivă cu capital, prin diverse forme avantajoase;

- oferirea de garanții pentru împrumuturi în cazul imposibilității plății creditului;

- oferirea de fonduri pentru capitalul de risc;

- acordarea de granturi destinate susținerii IMM-urilor industriale, care își stabilesc activitatea sau care-și extind operațiunile în zone foarte puțin dezvoltate economic;

- acordarea de împrumuturi subvenționate pentru IMM-urile care au nevoie de credite pe termen lung, pentru investițiile în echipamente sau infrastructură fizică, cu posibilitatea transformării lor în capital social al firmei;

- cofinanțarea unor operațiuni de leasing;

- crearea și aplicarea unor scheme mutuale de garantare;

- cofinanțarea unor companii de leasing sau venture capital, care să își desfășoare activitatea la nivel regional și să vizeze IMM-urile;

- finanțarea de centre interregionale pentru calificarea și perfecționarea pregătirii personalului;

- oferirea de terenuri pentru activitatea de producție, precum și pentru birouri cu chirii reduse;

- organizarea de servicii comune pentru mai multe firme.

b) Îmbunătățirea activității de consultanță și a celei de sprijin adiacent (coaching). Sprijinul pentru acordarea de consultanță IMM-urilor cuprinde aspecte financiare, tehnice, organizatorice și economice, atât pentru cele existente cât și pentru cele nou create. Măsura urmărește întărirea competențelor conducerii noilor IMM-uri și perfecționarea managementului celor existente. Prin suplimentarea sprijinului folosit în mod obișnuit, prin măsuri de consultanță pe durată limitată și coaching, se are în vedere obținerea unui efect stabilizator de lungă durată. De asemenea, consultanța are rolul de a transforma idei în noi întreprinderi sau în dezvoltarea celor existente. În aceste situații se produce transferul de know-how de la consultant la întreprindere. Sprijinul are loc prin finanțare completă sau parțială a costurilor respective, urmărindu-se însă și participarea substanțială a IMM-urilor.

c) Sprijinirea cooperării între IMM-uri și marile întreprinderi urmărește depășirea limitelor proprii ale IMM-urilor și întărirea competenței acestora, ca

întreprinderi furnizoare ale marilor întreprinderi pe de o parte, sau ca ofertante de servicii, pe de altă parte. În acest fel, IMM-urile pot deveni verigile care asigură legătura în proiectele de cooperare dintre diferitele întreprinderi. Un astfel de rol îl pot juca IMM-urile apărute ca rezultat al asocierii mai multor întreprinderi. Din aceste considerente trebuie să fie sprijinite în special proiectele concrete de cooperare între diferite întreprinderi, precum și coordonarea, comunicarea și consultanța externă. Proiectele sprijinite se vor axa în mod clar pe dezvoltare, producție, desfacerea produselor comune sau pe realizarea acestor produse pentru pătrunderea pe noi piețe.

d) Îmbunătățirea managementului IMM-urilor și a sistemelor de organizare a acestora. Dovada îndeplinirii standardelor naționale și internaționale în domeniul asigurării calității reprezintă pentru tot mai multe întreprinderi o condiție necesară pentru pătrunderea pe piețe. În acest sens trebuie dezvoltat un sprijin corespunzător pentru introducerea și perfecționarea sistemelor de management al calității și a unei conduceri a IMM-urilor în concordanță cu cerințele protecției mediului (eco-audit). Prin aceasta se urmărește eficientizarea structurilor interne ale IMM-urilor și a organizării acestora.

e) Sprijinirea IMM-urilor pentru a avea acces la piețe reprezintă un element central al politicii destinate întăririi IMM-urilor. Se vor lua măsuri corespunzătoare pentru asigurarea atât a calității produselor și serviciilor oferite la export, cât și pentru întărirea, activarea și folosirea maximă a potențialelor piețelor regionale, inclusiv în domeniul serviciilor oferite publicului. Acest sprijin se va materializa, în funcție de cerințele concrete, în următoarele direcții:

- desfășurarea unor studii de piață;

- pregătirea și prezentarea produselor și a întreprinderilor la târguri și expoziții, precum și utilizarea mass-media pentru publicitate;

- crearea de servicii de consultanță privind strategia de marketing;

- acordarea unui sprijin concret cooperării între întreprinderi pentru realizarea de strategii pentru pătrunderea pe piețe.

f) Oferirea de servicii de consultanță pentru IMM-uri reprezintă un sprijin eficient în cooperarea acestora cu marile întreprinderi. Pentru firmele nou înființate, sau pentru cele care se mută, acest ajutor reprezintă un sprijin foarte prețios. Sprijinul trebuie să fie orientat spre oferirea de:

- servicii și consultanță pentru crearea și dezvoltarea unor centre de inovare, tehnologie și de afaceri pentru IMM-uri, îndeosebi pentru noile întreprinderi și pentru cele care utilizează și dezvoltă noi tehnologii;

- servicii de consultanță în domeniul managementului, know-how-ului tehnologic, marketingului, produselor și sistemelor de producție novatoare, normelor și standardelor;

- consultanță privind modernizarea metodelor și procedeele de producție, introducerea pe piață a produselor, a procedeele de certificare, normare și standardizare a acestora.

3. Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii regionale și locale

Cu toate că proiectele de dezvoltare a infrastructurii fizice constituie în principal domeniul de finanțare al ISPA, mai pot fi inițiate și programe de îmbunătățire a infrastructurilor mici, care să faciliteze corelarea și armonizarea proiectelor finanțate prin PHARE și ISPA. Întrepătrunderea celor două tipuri de proiecte face posibilă realizarea scopurilor economice și sociale ale acestor programe. Exemple de astfel de programe sunt: dezvoltarea și/sau transformarea unor clădiri pentru a fi utilizate de IMM-uri pentru demararea activității sau ca centre de inovare; construirea unor drumuri de acces la fabrici sau depozite; conectarea construcțiilor la rețelele de apă, canalizare și electricitate, toate acestea favorizând atragerea investițiilor în regiuni pentru reabilitarea infrastructurii publice de servicii. Este utilă sprijinirea financiară a următoarelor tipuri de infrastructuri:

a) Infrastructura complementară economiei, care reprezintă o condiție indispensabilă pentru dezvoltarea sectorului privat. Existența acestei infrastructuri este aceea care îi determină pe întreprinzătorii privați să opteze pentru o anumită regiune, județ sau localitate. Acest tip de infrastructură vizează:

- reabilitarea mediului vechilor situri industriale degradate și al întreprinderilor închise, pentru ca potențialul infrastructural deja existent al acestora să poată fi utilizat în cadrul noilor situri sau parcuri industriale ce se vor crea;

- îmbunătățirea infrastructurii de bază – apă, canalizare, energie – care deservește activitățile productive, precum și a condițiilor de mediu, pentru a spori gradul de atractivitate al arealelor oferite pentru implantarea de noi activități economice;

- reabilitarea infrastructurii serviciilor publice prin reconstrucția spitalelor, orfelinatelor, școlilor etc.;

- îmbunătățirea infrastructurii turismului prin amenajarea suprafețelor destinate turismului și crearea/extinderea facilităților publice de bază pentru turism, pentru a ajuta la dezvoltarea turismului ca sector economic esențial al țării;

- ameliorarea calității infrastructurii de afaceri, cu accent pe proiecte de infrastructură, care să aducă beneficii directe activității din sectorul productiv și mediul local de afaceri;

- dezvoltarea unor infrastructuri legate de noul sistem de producție, și anume echipamente legate direct de nevoile specifice ale firmelor și activităților de servicii productive;

- organizarea sistemelor informaționale locale, crearea structurilor de piață, crearea facilităților educaționale, crearea structurilor de sprijinire a inovațiilor tehnologice, îndeosebi pentru întreprinderile mici și mijlocii.

b) Infrastructura în domeniul științei, cercetării, dezvoltării și tehnologiei informaționale. Construirea și consolidarea condițiilor infrastructurale corespunzătoare în acest domeniu înseamnă realizarea următoarelor tipuri de investiții în:

- domeniul cercetării și dezvoltării tehnologice;
- transferul de tehnologie;
- infrastructura pentru informații, comunicații și multimedia.

c) Infrastructura necesară calificării și perfecționării profesionale necesită investiții în modernizarea imobilelor și structurarea lor corespunzătoare, astfel încât să poată răspunde cerințelor actuale și viitoare de calificare, recalificare, perfecționare profesională și învățământ continuu. La alegerea obiectivelor finanțabile se va ține seama de capacitățile existente pentru calificare, recalificare și perfecționarea pregătirii profesionale, de cererea privind dezvoltarea activității economice în zonă, de relația cerere-grad de ocupare într-o perspectivă pe termen lung.

d) Dezvoltarea infrastructurii regionale și locale prin:

- dezvoltare urbană, inclusiv îmbunătățirea habitatului, cu accent pe efectele regional economice;

- realizarea de infrastructuri pentru dezvoltarea diferitelor cartiere urbane, arealuri care folosesc și potențialele regionale endogene.

e) Dezvoltarea infrastructurii transporturilor are scopul de a asigura întărirea legăturilor dintre poli economici regionali și coridoarele de transport european. Investițiile în acest tip de infrastructură vizează, de asemenea, îmbunătățirea accesului spre zonele-cheie pentru dezvoltarea industrială, turistică sau comercială. Se va urmări cu precădere dezvoltarea infrastructurii rutiere, feroviare și navale adiacente principalelor drumuri sau rețele de căi ferate, pentru a se crea și/sau permite accesul adecvat la fabrici, depozite sau alte unități productive.

Trebuie să fie sprijinită refacerea, lărgirea sau construirea de noi rețele rutiere primare, a străzilor și podurilor de gabarit din orașe sau județe, precum și a drumurilor care asigură conexiunile între diferitele zone în cadrul regiunilor sau între regiuni, în dependență de situațiile regionale concrete. Realizarea fluidizării circulației și descongestionării orașelor, precum și ocolirea localităților sunt proiecte de investiții care pot fi, de asemenea, sprijinite în cadrul acestei priorități.

4. Dezvoltarea resurselor umane

Proiectele finanțabile vor fi orientate în principal spre sporirea posibilităților de ocupare (prin calificarea și recalificarea forței de muncă), dezvoltarea spiritului antreprenorial, ameliorarea capacității de adaptare a

întreprinderilor și a angajaților acestora la cerințele unei economii de piață, asigurarea de oportunități egale pentru femei și bărbați. Pentru atingerea acestui obiectiv este necesar să se aibă în vedere:

- organizarea de programe de pregătire și perfecționarea pregătirii profesionale pentru persoanele care au un loc de muncă. Scopul acestei măsuri este de a conduce la o mai mare siguranță în păstrarea locurilor de muncă;

- desfășurarea de cursuri de formare care au ca scop dezvoltarea, sporirea și îmbunătățirea calificării profesionale a muncitorilor în ceea ce privește metodele de producție, noile tehnologii, precum și obținerea de noi calificări și aptitudini profesionale care să îi ajute să-și păstreze locurile de muncă și/sau să sprijine întreprinderea în care lucrează, dacă este necesar, să pătrundă și în alte domenii de activitate;

- programe de training care dezvoltă capacitatea managerială și administrativă a personalului întreprinderilor și care dau posibilitatea angajaților să efectueze schimbările necesare în compania în care lucrează, să cunoască și să utilizeze progresele tehnologice și inovatoare realizate, precum și tehnologiile informaționale, ceea ce va permite întreprinderilor să devină competitive, să poată nu numai să supraviețuiască, dar și să se dezvolte.

Sunt necesare: inițiative pentru orientare profesională, alegerea carierei, ocupare și motivare, care să ajute beneficiarii fie să intre pe piața muncii (pentru cei care sunt în căutarea primului loc de muncă), fie să își găsească un alt loc de muncă, care să le asigure independența economică; inițiative care să permită întreprinderilor să recruteze șomerii și persoane subocupate pentru locuri de muncă cu normă întreagă; inițiative de training pentru absolvenți și ucenici, care să permită tinerilor să-și găsească loc de muncă și/sau să-și aleagă meseria pentru care s-au pregătit. Trebuie luate, de asemenea, măsuri active pentru îmbunătățirea integrării în muncă a persoanelor dezavantajate și a celor cu nevoi speciale.

5. Dezvoltarea turismului prin:

- investiții în sectorul privat realizate prin granturi pentru cofinanțarea de investiții fizice în inițiative inovatoare, în forme alternative de turism, dezvoltate în regiuni cu potențial turistic recunoscut, destinate pentru: dezvoltarea turismului rural și a rețelei de pensiuni; construirea de noi unități de cazare în sate turistice, campinguri etc.; renovarea hotelurilor existente și îmbunătățirea dotărilor; diversificarea ofertei turistice;

- investiții în sectorul public, în infrastructura turistică și în siturile renumite ca puncte de atracție pentru turiști, ca de exemplu investiții pentru: conservarea patrimoniului cultural-istoric și a peisajului; reabilitarea muzeelor și a altor expoziții publice; hoteluri pentru tineret; crearea sau dezvoltarea infrastructurii de acces spre zonele turistice;

- servicii de sprijinire a turismului, precum: sisteme de rezervare a locurilor; studii de piață; consiliere și sprijin pentru organizarea unor campanii de marketing; realizarea de pachete de servicii pentru grupuri țintă; realizarea de pachete de servicii turistice rurale; cursuri de calificare specifice turismului; training specific pentru comunitățile rurale.

6. *Sprijinirea cercetării, dezvoltării tehnologice și a inovării* trebuie să urmărească:

- introducerea, respectiv utilizarea rezultatelor obținute în cercetarea științifică și dezvoltarea tehnologică; un accent suplimentar trebuie pus pe faza postcercetare/dezvoltare, iar participarea financiară trebuie să fie extinsă asupra proiectelor-pilot, de demonstrație, de implementare pe piețe, pentru obținerea de patente etc.;

- crearea de centre de transfer a inovațiilor și tehnologiilor de cercetare și dezvoltare tehnologică, care să focalizeze activitățile de introducere și diseminare a rezultatelor cercetării/dezvoltării, inovării și transferului de tehnologie.

Sprijinirea întreprinderilor în domeniul transferului de tehnologie cuprinde consultanța corespunzătoare, sprijin destinat aplicării în economie a rezultatelor cercetării/dezvoltării, cât și calificării resurselor umane necesare. Sprijinul financiar va fi orientat spre:

- consultanță tehnologică acordată de unități specializate;

- sprijin pentru obținerea brevetelor și pentru crearea unei piețe specifice, care să ajute la o mai largă utilizare în producție a rezultatelor cercetării /dezvoltării și inovării;

- atragerea de personal tehnic specializat în inovare, pe de o parte, cât și a celui de utilizare practică a noilor tehnologii;

- realizarea și coordonarea transferului tehnologic și inovational regional (de exemplu: strategii regionale de inovații).

Acest sprijin trebuie să fie însoțit de măsuri de:

- îmbunătățirea cercetării și dezvoltării, a infrastructurii transferului de tehnologie și de existența unei infrastructuri de consultanță în acest domeniu;

- utilizarea forței de muncă superior calificate. România se confruntă în prezent cu un fenomen de subocupare a inginerilor, tehnicienilor, cercetătorilor și oamenilor de știință. Această situație i-a determinat pe aceștia să caute locuri de muncă în alte sectoare de activitate sau să emigreze în țări ale UE sau America de Nord. De aceea, un obiectiv prioritar îl constituie utilizarea inteligenței, capacității și experienței acestor oameni superior calificați la dezvoltarea capacității tehnologice și inovatoare a țării. Acest lucru se poate realiza de exemplu prin încadrarea lor în centrele de transfer tehnologic și inovare propuse a se crea. De asemenea, reprezintă o prioritate dezvoltarea potențialului intern al conducerii și personalului

întreprinderilor în acest domeniu, inclusiv prin asigurarea capacității acestora de a iniția și/sau prelua proiecte care să implice colaborarea cu astfel de centre, prin:

- dezvoltarea calificării și aptitudinilor tehnicienilor pentru a deveni consultanți ai IMM-urilor în probleme de inovare și transfer tehnologic;
- organizarea unor cursuri și a altor inițiative care să permită conducerii și personalului întreprinderilor să înțeleagă necesitatea utilizării tehnologiei și a inovării în activitatea întreprinderii lor, precum și să preia și să utilizeze sisteme avansate de lucru;
- sprijinirea afacerilor și axarea lor pe tehnologie, pentru a le aduce la un nivel compatibil și, în același timp, competitiv cu întreprinderile din UE.

Acțiunile ce vor fi finanțate în cadrul acestei măsuri vor fi orientate spre promovarea acelor inițiative care susțin diseminarea inovațiilor și transferul tehnologiilor moderne în IMM-uri.

- dezvoltarea societății informaționale, utilizarea telematicii și a serviciilor din acest domeniu.

Sprijinul va fi orientat în următoarele direcții:

- definirea strategiilor și participarea la aplicarea lor pentru consultanță sau pentru analiza nevoilor și organizarea de studii de piață;

- stimularea ofertei și cererii de informație;

- organizarea de acțiuni de publicitate;

- dezvoltarea competențelor în materie de informație.

Întărirea capacității concurențiale a întreprinderilor implică implementarea următoarelor elemente de bază:

- sisteme electronice de informații și sisteme de comunicație pentru IMM-uri;

- comerț electronic, servicii de informații și comunicații pentru IMM-uri;

- utilizarea tehnicilor de informare și comunicare pentru calificarea, recalificarea și perfecționarea pregătirii profesionale a resurselor umane;

- folosirea „asistenței telematice” în IMM-urilor.

Prioritățile naționale de dezvoltare sectorială completează armonios primele șase priorități naționale de dezvoltare regională. Prioritățile dezvoltării sectoriale se referă la:

7. Agricultura și dezvoltarea rurală

Cu 60% teren arabil din suprafața totală a țării, sectorul agricol ar trebui să joace un rol important în economia națională, iar 42% din populația activă ocupată în agricultură reprezintă faptul că agricultura constituie sursa principală de asigurare a locurilor de muncă, inclusiv pentru cei care au fost nevoiți să-și părăsească activitățile desfășurate în industrie. Pentru aceste rațiuni este necesară dezvoltarea programelor și inițiativelor în domeniul agriculturii și spațiului rural care să susțină politicile de dezvoltare regională și națională.

Proiectele în domeniul spațiului rural intră în sfera de intervenție a fondului SAPARD; există, de asemenea,

proiecte de dezvoltare agricolă de dimensiuni mai mici care permit acțiuni complementare din fondurile PHARE. Un astfel de exemplu îl constituie proiectele care permit dezvoltarea IMM-urilor, în domeniul colectării și prelucrării produselor, la care se adaugă proiectele care oferă alternative de diversificare a economiilor rurale, dependente, în general, de agricultură.

Această prioritate se poate realiza prin măsuri înscrise într-un Plan Național pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală, grupate în 4 axe prioritare:

A. Îmbunătățirea accesului la piețe și a competitivității produselor agricole prelucrate

Obiectivele specifice sunt:

- orientarea producției în concordanță cu tendințele previzibile ale pieței sau încurajarea dezvoltării de noi piețe pentru produsele agricole;

- îmbunătățirea calității produselor alimentare prin respectarea cerințelor minime de securitate alimentară impuse de UE;

- îmbunătățirea și controlul condițiilor sanitare;

- apariția procesatorilor privați de produse agroalimentare și piscicole.

Măsurile SAPARD incluse în cadrul acestei axe prioritare sunt:

- prelucrarea și marketingul produselor agricole și piscicole;

- îmbunătățirea structurilor instituționale în vederea realizării controlului veterinar și fitosanitar, pentru păstrarea calității produselor alimentare și protecția consumatorilor.

B. Îmbunătățirea infrastructurii pentru dezvoltare rurală și agricultură

Obiectivele specifice sunt:

- sporirea accesului locuitorilor spațiului rural la rețelele locale de drumuri ale satelor și județelor, la drumurile regionale și naționale, precum și la rețeaua națională de căi ferate etc.;

- îmbunătățirea condițiilor de igienă și sanitare ale locuințelor rurale, precum și ale activităților agricole în conformitate cu standardele în vigoare;

- repunerea în stare de funcțiune, precum și sporirea capacității de folosire a sistemelor de irigații.

Măsurile SAPARD incluse în cadrul acestei axe prioritare sunt:

- dezvoltarea și îmbunătățirea infrastructurii rurale;

- managementul resurselor de apă pentru agricultură.

C. Dezvoltarea economiei rurale

Obiectivele specifice sunt orientate spre:

- promovarea și diversificarea activităților agricole;

- aplicarea regulilor unitare referitoare la producție, recoltare și distribuția pe piață a produselor, reguli recunoscute în țările candidate;

- conservarea și prezervarea mediului natural agricol;

- protecția și îmbunătățirea resurselor forestiere.

Măsurile SAPARD incluse în cadrul acestei axe prioritare sunt:

- acordarea de investiții sporite pentru exploatarea agricolă, protejarea mediului și silvicultură;
- organizarea mai bună a grupurilor de producători;
- diversificarea activităților economice pentru generarea de venituri alternative.

D. Dezvoltarea resurselor umane

Se au în vedere următoarele măsuri:

- reorientarea calitativă a producției, protejarea peisajului și protecția mediului;
- atingerea unui nivel de pregătire profesională care este necesar pentru managementul unor exploatarea viabile;
- pregătirea și specializarea diferitelor autorități și organizații responsabile pentru îndeplinirea programelor legate de dezvoltarea resurselor umane.

Măsurile SAPARD incluse în cadrul acestei axe prioritare sunt:

- îmbunătățirea pregătirii și perfecționării pregătirii profesionale a celor care lucrează în agricultură;
- acordarea asistenței tehnice adecvate.

8. Dezvoltarea infrastructurii transporturilor

În programele de dezvoltare regională, dezvoltarea infrastructurii transporturilor joacă un rol important în asigurarea implementării proiectelor. De aceea sunt necesare investiții mari în domeniul transporturilor. Pentru dezvoltarea infrastructurii transporturilor trebuie avut în vedere obiectivul prioritar – reabilitarea, modernizarea și dezvoltarea infrastructurii, echipamentelor și a mijloacelor de transport aferente. Principalele proiecte avute în vedere sunt cele situate pe:

- coridorul IV: Constanța – București – Brașov – Curtici, iar în domeniul rutier, construcția autostrăzii București – Constanța;
- coridorul VII – Dunărea, prioritar fiind terminalul de containere din portul Constanța;
- coridorul IX: Giurgiu – București – Ungheni/Albița.

9. Protejarea și ameliorarea calității mediului

În ultimele decenii, peste 10% din teritoriul României a fost expus unor surse de poluare industrială excesive. Circa 8 milioane de persoane trăiesc în condiții incerte de mediu și aproximativ 2 milioane de persoane suferă deja de afecțiuni cronice datorate expunerii îndelungate la surse de poluare. Prin urmare, poluarea industrială reprezintă o grea povară a dezvoltării regionale, din cauza costurilor publice mari pentru protecția și prezervarea mediului și a serviciilor de îngrijire medicală care sunt necesare. Este puțin probabil ca regiunile poluate să atragă investiții în alte industrii. În același timp, poluarea afectează dezvoltarea agriculturii, prin diminuarea productivității pământului, dar și prin diminuarea altor activități, cum ar fi turismul.

Prin urmare, investițiile pentru protejarea și prezervarea mediului sunt o prioritate națională. Măsurile privind reabilitarea mediului din zonele industriale degradate sau din vechile situri (platforme industriale) din mediul urban, în prezent închise, dar care sunt avute în vedere pentru noi activități economice sunt finanțate din fondurile PHARE. Măsurile de siguranță împotriva consecințelor fenomenelor naturale, cum ar fi eroziunea solului, inundații și despăduriri, sunt finanțate prin fondurile acordate de SAPARD.

Strategia propusă de Ministerul Apelor, Pădurilor și Protecției Mediului în cadrul planului său sectorial, care urmează să fie finanțat din fonduri ISPA, se articulează pe două direcții principale: îmbunătățirea calității apei pentru atingerea standardelor acquis-ului comunitar, precum și managementul deșeurilor. Măsurile indicative se referă la:

- ameliorarea calității resurselor de apă și a apei furnizate către populație;
- reducerea infestării cu plumb a apelor uzate, industriale și casnice;
- îmbunătățirea parametrilor stațiilor de tratare a apelor uzate;
- diminuarea acumulărilor de metale grele și componente organice din sedimente;
- reducerea concentrației de azot, pesticide etc. din resursele de apă;
- construirea, modernizarea sau extinderea zonelor pentru depozitarea deșeurilor menajere din marile orașe sau comune în curs de urbanizare;
- construcția/recondiționarea depozitelor pentru deșeurii industriale și crearea de oportunități pentru utilizarea lor eficientă;
- construirea de incineratoare pentru deșeurii periculoase, conform standardelor UE.

Principalele priorități și măsuri de dezvoltare ale regiunilor, selectate din strategiile respective de dezvoltare regională, integrate în structura obiectivelor prioritare și a măsurilor corespunzătoare cuprinse în Planul Național de Dezvoltare sunt următoarele pentru:

Regiunea Nord-Est:

- dezvoltarea IMM-uri prin sprijinirea creării de noi IMM-uri productive și dezvoltarea celor existente, a unor centre de cercetări pentru IMM-uri, sprijinirea transferului de tehnologie, crearea de parcuri industriale care să utilizeze infrastructuri ale fostelor întreprinderi de stat și ale vechilor platforme industriale, acordarea de consultanță pentru IMM-uri, constituirea unor rețele de informații pentru afaceri;
- dezvoltarea infrastructurii fizice prin reabilitarea/modernizarea drumurilor de acces spre zone industriale, turistice, de munte și a rețelei de distribuție a gazului metan, precum și prin modernizarea/dezvoltarea infrastructurii telecomunicațiilor;

- dezvoltarea turismului și a serviciilor pentru turism, a agroturismului și a altor categorii de turism alternativ, dezvoltarea infrastructurii drumurilor și a infrastructurii adiacente în zonele de munte;

- dezvoltarea rurală prin crearea de IMM cu profil agroindustrial și de servicii, dezvoltarea ecofermelor, promovarea și comercializarea produselor locale agricole și neagricole, dezvoltarea infrastructurii rurale;

- dezvoltarea resurselor umane prin intermediul trainingului pentru manageri și personalul IMM-urilor în vederea calificării profesionale, reconversiei profesionale, de asemenea al trainingului pentru persoanele ocupate în agricultură, în administrația publică locală, pentru servicii în turism și în tehnici de protejare a mediului;

- legat de protejarea mediului: investiții în tehnologii prietenoase mediului și în utilități publice, reciclarea deșeurilor, reabilitarea zonelor afectate de dezastru naturale și de activitățile antropice.

Regiunea Sud-Est:

- dezvoltarea IMM-urilor prin sporirea numărului de centre de consultanță, dezvoltarea spiritului antreprenorial și a tehnicilor de management, aplicarea unor scheme de împrumut pentru IMM-uri și a unor stimulente pentru activitatea de export a IMM-urilor;

- dezvoltarea rurală prin diversificarea economică a zonelor rurale, sprijinirea asociațiilor de fermieri, acordarea de investiții directe pentru dezvoltarea fermelor, know-how și transfer tehnologic în agricultură, efectuarea marketingului produselor agricole și rurale;

- dezvoltarea infrastructurii transporturilor, a utilităților publice (apă curentă, gaze, electricitate), dezvoltarea infrastructurii necesare IMM-urilor, sprijinirea cercetării și a centrelor pentru inovații în mediul rural;

- dezvoltarea resurselor umane prin organizarea de cursuri pentru calificarea profesională a tinerilor în meserii cerute de piața muncii, cursuri pentru șomeri, persoane neocupate și persoane dezavantajate, precum și integrarea acestora pe piața muncii;

- dezvoltarea turismului și a infrastructurii zonelor turistice, realizarea unor investiții pentru protejarea valorilor culturale, dezvoltarea serviciilor pentru turism și diversificarea ofertei turistice;

- protejarea mediului prin reabilitarea siturilor industriale, sprijinirea împăduririlor, modernizarea sistemelor de monitorizare a mediului și managementul factorilor de mediu.

Regiunea Sud:

- diversificare și extinderea bazei industriale a regiunii prin dezvoltarea IMM-urilor productive, reabilitarea siturilor industriale și pregătirea lor pentru alte activități, crearea de parcuri industriale, dezvoltarea infrastructurii fizice;

- dezvoltarea rurală, a unor IMM-uri care să prelucreze resursele locale, obținerea de produse agricole ecologice;

- dezvoltarea turismului și a serviciilor în turism, organizarea de acțiuni de marketing și promovare a turismului, protejarea valorilor culturale și a zonelor naturale cu potențial turistic, dezvoltarea turismului specializat în vânătoare și pescuit;

- dezvoltarea resurselor umane prin organizarea de cursuri pentru recalificare profesională a personalului din sectorul servicii, a șomerilor și altor categorii de persoane neocupate.

Regiunea Sud-Vest:

- dezvoltarea IMM-urilor prin transferul tehnologic pentru IMM-uri, crearea de noi IMM-uri productive, servicii pentru afaceri și centre de cercetare pentru dezvoltarea activității IMM-urilor;

- dezvoltarea infrastructurii turistice prin investiții directe în activități turistice și în protejarea valorilor culturale și a zonelor naturale de interes turistic, promovarea agroturismului și a turismului cultural, a marketingului la nivelul regiunii, cursurilor pentru personalul ocupat în turism;

- dezvoltarea rurală, a marketingului pentru produse rurale, îmbunătățirea calității produselor rurale;

- dezvoltarea resurselor umane prin organizarea de cursuri de calificare pentru șomeri și alte categorii de populație neocupată, pentru tineri și femei în meserii cerute de piața muncii, precum și pentru dezvoltarea capacităților manageriale și antreprenoriale;

- dezvoltarea infrastructurii, a rețelei de apă curentă, de telecomunicații și de electricitate în zonele rurale, sprijinirea construcției de locuințe;

- protejarea mediului și efectuarea de investiții în noi tehnologii pentru protecția mediului și pentru economisirea energiei, organizarea de acțiuni pentru conștientizarea problemelor privind mediul, monitorizarea riscurilor privind mediul;

- atragerea de investiții străine directe prin acțiuni de marketing ad-hoc și prin promovarea avantajelor oferite de legislația zonelor dezavantajate și a zonelor libere.

Regiunea Vest:

- dezvoltarea sectorului privat și promovarea investițiilor prin sprijinirea transferului de tehnologie, crearea de IMM-uri în industria prelucrătoare, realizarea de investiții în infrastructura publică, crearea de parcuri tehnologice;

- dezvoltarea turismului și agroturismului, reabilitarea utilităților publice în arealurile turistice, dezvoltarea și modernizarea infrastructurii în stațiunile de munte, calificarea personalului care lucrează în servicii turistice;

- dezvoltarea rurală, a infrastructurii de bază în mediul rural (drumuri, apă curentă, gaze, canalizare, telecomunicații),

înființarea de centre de colectare a produselor agricole, precum și de IMM-urilor în domeniul prelucrării produselor agricole, dezvoltarea activităților meșteșugărești, acordarea de sprijin financiar pentru finanțarea achiziției de echipamente;

- dezvoltarea resurselor umane prin recalificarea forței de muncă disponibilizate în meserii cerute de piața muncii, precum și prin alte măsuri active de ocupare a populației;

- îmbunătățirea calității mediului prin diminuarea efectelor poluării în zonele afectate, cu atenție specială pentru zonele turistice, modernizarea sistemului de monitorizare a mediului și extinderea sistemului de colectare a deșeurilor, reciclarea materialelor re folosibile;

- dezvoltarea infrastructurii de bază (apă curentă, gaze, canalizare) și a telecomunicațiilor în zonele cu dezvoltare economică și socială scăzute.

Regiunea Nord-Vest:

- crearea unui mediu de afaceri favorabil dezvoltării unei economii diversificate și creșterii atractivității regiunii prin: dezvoltarea infrastructurii de susținere a sectorului privat, dezvoltarea activităților economice bazate pe resurse locale, dezvoltarea spiritului antreprenorial și a inițiativei locale, stimularea cooperării economice și a transferului de tehnologie;

- dezvoltarea durabilă a spațiului rural prin: reabilitarea și dezvoltarea infrastructurii fizice, valorificarea resurselor locale, dezvoltarea serviciilor, reabilitarea și protejarea calității mediului;

- dezvoltarea și utilizarea eficientă a resurselor umane prin calificarea și recalificarea forței de muncă, organizarea unor cursuri speciale de pregătire pentru șomeri și pentru alte categorii de populație dezavantajate.

Regiunea Centru:

- dezvoltarea IMM-urilor și a mediului de afaceri prin sprijinirea înființării de noi IMM-uri productive, sprijinirea transferului de tehnologie, promovarea produselor industriale și meșteșugărești, aplicarea unor noi scheme de finanțare;

- dezvoltarea agroturismului și a turismului montan, îmbunătățirea serviciilor turistice, dezvoltarea unor activități pentru atragerea turiștilor (artă populară, târguri cu produse meșteșugărești, spectacole folclorice, evenimente religioase etc.);

- dezvoltarea agricolă și rurală, a infrastructurii rurale de bază, precum și a serviciilor rurale și agricole, diversificarea activităților rurale;

- dezvoltarea localităților și a serviciilor sociale prin efectuarea unor lucrări de protecție împotriva inundațiilor și alunecărilor de teren, crearea unor servicii de sprijin a persoanelor din categorii dezavantajate;

- protejarea mediului și a valorilor cultural-istorice, reciclarea deșeurilor industriale și menajere, dezvoltarea rețelei de epurare a apelor și de canalizare.

Regiunea București-Ilfov:

- sprijinirea sectorului privat și promovarea investițiilor prin transferul de know-how, modernizarea întreprinderilor cu potențial viabil, dezvoltarea industriei de înaltă tehnologie, dezvoltarea infrastructurii afacerilor, a cercetării fundamentale și aplicate;

- dezvoltarea și modernizarea infrastructurii drumurilor, a rețelei de căi ferate, dezvoltarea și îmbunătățirea transportului interregional de bunuri și persoane, dezvoltarea infrastructurii tehnico-edilitare;

- protejarea mediului, diminuarea poluării apei, aerului și solului;

- dezvoltarea resurselor umane prin recalificarea șomerilor proveniți din industrie, precum și a altor categorii de populație dezavantajate, sprijinirea ocupării tinerilor și femeilor;

- dezvoltarea turismului efectuând investiții în infrastructura turistică și situri turistice și istorice recunoscute, promovarea turismului cultural-științific, dezvoltarea serviciilor turistice.

În privința cooperării interregionale, apreciem că trebuie să existe două variante de abordare: derularea de colaborări punctuale, chiar complementare, mergând pe sistemul reciprocității, între oricare județ dintr-o regiune și alte județe ale țării, pe coordonatele impuse de prioritățile de dezvoltare ale acestor regiuni; derularea relațiilor de cooperare între regiunile de dezvoltare înțelese ca un tot unitar, pe proiecte cu grade diferite de complexitate și de relevanță regională. În acest sens, este necesar ca regiunile respective să-și definească prioritățile, eventual în cadrul unor strategii județene, ceea ce ar permite interconectarea și armonizarea diverselor programe de dezvoltare.

Bibliografie

- Bratu, I., „Creșterea performanțelor sistemului instituțional, premisă a dezvoltării durabile a economiei românești și a integrării ei în Uniunea Europeană”, în *Probleme economice*, nr. 32-33, 2002, Centrul de Informare și Documentare Economică, București
- Ciutacu, C-tin și Chivu, Luminița, „România și modelul european de agricultură și de dezvoltare a spațiului rural”, în *Probleme economice*, nr. 31, 2002, Centrul de Informare și Documentare Economică, București
- Iordache, Floarea, „Modele și strategii ale integrării României în Uniunea Europeană”, în *Probleme economice*, nr. 17, 2002, Centrul de Informare și Documentare Economică, București
- Păuna, Carmen-Beatrice (coordonator), „Politica de dezvoltare regională în perspectiva aderării României la Uniunea Europeană”, în *Probleme economice*, nr. 40, 2002, Centrul de Informare și Documentare Economică, București
- Postolache, T. (coord.) (1991). *Economia României – secolul al XX-lea*, București, Editura Academiei Române
- Răduțiu, Simona Vonica (coordonator), „Aderarea României la Uniunea Europeană: impactul asupra statului bunăstării românesc”, în *Probleme economice*, nr. 122-123, 2004, Centrul de Informare și Documentare Economică, București
- *** (1995). *De la Essen la Cannes: itinerarul strategiei românești de integrare europeană*, Editura Academiei Române